YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EMİNÖNÜ-KANTARCILAR'DA KUVELOĞLU (YENİ) HAN RESTORASYON PROJESİ

Mimar Ahmet MUTLU

FBE Mimarlık Ana Bilim Dalı Rölöve-Restorasyon Programında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nadide SEÇKİN (YTÜ)

İSTANBUL, 2009

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER ii

ŞEKİL LİSTESİ iv

ÖNSÖZ vii

ÖZET viii

ABSTRACT ix

1. GİRİŞ 1

1.1 Çalışmanın Amacı 1
1.2 Çalışmanın Kapsam ve Yöntemi 1

2. EMİNÖNÜ-KÜÇÜKPAZAR SEMTİ 3

2.1 Konumu 3
2.2 Tarihsel Gelişimi 3
2.3 Bölgeyi Etkiliyen Koruma Kararları 5
2.4 Kantacılar Mevkisi 6
2.4.1 Ali Paşa Han 6
2.4.2 Arap Han 7
2.4.3 Timurtaş Mescidi 7
2.4.4 Kantarcılar Mescidi 7

3. KUVELOĞLU (YENİ) HAN 8

3.1 Konumu 8
3.2 Tarihsel Gelişimi 8
3.3 Yapının Mimari Özellikleri 11
3.3.1 Planlar 11
3.3.1.1 Bodrum Kat Planı 11
3.3.1.2 Zemin Kat Planı 12
3.3.1.3 Birinci Kat Planı 16
3.3.1.4 İkinci Kat Planı 22
3.3.1.5 Üçüncü Kat Planı 27
3.3.2 Cepheler 31
3.3.2.1 Kuzeybatı Cephesi 31
3.3.2.2 Kuzeydoğu Cephesi 32
3.3.2.3 Güneybatı Cephesi 33
3.4 Taşıyıcı Sistem Özellikleri 34
3.4.1 Temeller 34
3.4.2 Duvarlar 34
3.4.3 Döşemeler 34
3.4.4 Metal Taşıyıcı Elemanlar 34
3.4.5 Örtü Sistemi 35

3.5 Mimari Elemanlar 35
3.5.1 Merdivenler 35
3.5.2 Kapılar 35
3.5.3 Pencereler 36
3.5.4 Pencere Kapakları 37
3.6 Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri 37
3.6.1 Malzeme Bozulmaları 38
3.6.2 Taşıyıcı Sistem Bozulmaları 38
3.6.3 Mekansal Bozulmalar 38
3.6.4 İnsanların Neden Olduğu Bozulmalar 39
3.6.4.1 Kasıtlı Tahribat 39
3.6.4.2 Bakımsızlık 39
3.6.4.3 Kötü Onarım 39

4. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ
4.1 Dönem Analizi 41
4.1.1 18. Yüzyıl'da İstanbul'da İnşa Edilmiş Şehir Hanları 41
4.1.2 19. Yüzyıl'da İstanbul'da İnşa Edilmiş Şehir Hanları 41
4.1.3 Kuveloğlu Han'ın Dönem Hanlarıyla Karşılaştırılması 42
4.2 Restitüsyon Önerileri 43
4.2.1 1893 1. Dönem Restüsyonu 44
4.2.2 1904 2. Dönem Restitüsyonu 44

5. RESTORASYON ÖNERİSİ
5.1 Yapının Yeniden Kullanımına İlişkin Öneri 46
5.2 Yapının Onarımına İlişkin Öneriler 46
5.2.1 Geçici Önlemler 46
5.2.2 Eklerden Arındırma ve Temizleme 47
5.2.3 Sağlamlaştırma 47
5.2.4 Bütünleme 48
5.2.5 Yenileme -Yeniden Yapma 48

6. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME 50

KAYNAKLAR 51

ŞEKİLLER. 53-106

EKLER…

Ek 1 Çizimler…….....
Ek 1.1 Rölöve Çizimleri …….1-20
Ek 1.2 Dönem Haritaları ile Mevcut Durumun Çakıştırılması……1-3
Ek 1.3 Bozulma Analizleri……..1-3
Ek 1.4 Malzeme Analizleri……...……...1-4
Ek 1.4 Dönem Analizleri……...……...1-6
Ek 1.5 Restitüsyon Çizimleri……..……..1-14
Ek 1.6 Restorasyon Çizimleri……..……1-16

ÖZGEÇMİŞ……107

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Küçükpazar Semti'nin İstanbul'daki konumu 54
Şekil 2.2 Küçükpazar Semti'nde Kuveloğlu Han'ın bulunduğu bölge 54
Şekil 2.3 Kantarcılar Mevkisi 55
Şekil 2.4 Kantarcılar Mevkisi, 1904 tarihindeki binaların işlev analizi 56
Şekil 2.5 Ali Paşa Hanı cepheden görünümü 57
Şekil 2.6 Arap Han cepheden görünümü 58
Şekil 2.6 Arap Han avludan görünümü 58
Şekil 2.8 Kantarcılar Mescidi 59

Şekil 3.1 Demirtaş Mahallesi'nin uydu fotoğrafı 60
Şekil 3.2 Vaziyet Planı 60
Şekil 3.3 Tesviyeci Sokak'tan bir görünüm 61
Şekil 3.4 Kıble Çeşmesi Sokak'tan bir görünüm 61
Şekil 3.5 1310 yılında inşa edilen ilk dönem yapısının kitabesi 62
Şekil 3.6 1892 tarihli Küçükpazar Yangın Haritası 62
Şekil 3.7 1904 tarihli Goad Sigorta Haritası 63
Şekil 3.8 1913 tarihli Deutsches Syndikat Haritası 63
Şekil 3.9 Ağustos 1941 tarihli J. Pervititch Sigorta Haritası 64
Şekil 3.10 1937 tarihli bölgenin havadan çekilmiş fotoğrafı (Eckstein) 64
Şekil 3.11 1960 Tarihli bölgenin havadan çekilmiş fotoğrafı (H.Şahenk) 65
Şekil 3.12 Z02 no'lu mekânın altındaki bodruma inen merdiven 65
Şekil 3.13 Avlunun giriş holü 66
Şekil 3.14 Avlunun genel bir görünümü 66
Şekil 3.15 Avlunun üstten görünümü 67
Şekil 3.16 Avlunun güneydoğusundan bir görünüm 67
Şekil 3.17 Avlunun kuzeybatısından bir görünüm 68
Şekil 3.18 Avludan 101 no'lu mekâna çıkan merdiven 68
Şekil 3.19 Avludan Z03 mekânına inen merdiven 69
Şekil 3.20 Z03 mekânında batı duvarının görünümü 69
Şekil 3.21 Avludan Z04 mekânına inen merdiven 70
Şekil 3.22 Z04 mekânının volta döşemeli tavanı 71
Şekil 3.23 Z08 mekânı giriş kapısı 71
Şekil 3.24 Z09 mekânından kuzeydoğu yönüne bakış 71
Şekil 3.25 Z10 mekânına Kıble Çeşme Sokak'tan bir bakış 72
Şekil 3.26 Z10 mekânından Kıble Çeşme Sokak yönüne açılan kapı 72
Şekil 3.27 Z11 mekânının Kıble Çeşme Sokağa bakan cephesi 73
Şekil 3.28 Z11 mekânının volta tavanı 73
Şekil 3.29 Z12 mekânının Kıble Çeşme Sokağa bakan cephesi 74
Şekil 3.30 Z12 mekânında bulunan nişler 74
Şekil 3.31 Z12 mekânının volta tavanı 75
Şekil 3.32 101 mekânının doğu yönünden bir görünümü 75
Şekil 3.33 101 mekânının güneybatı yönünden bir görünümü 76
Şekil 3.34 101 mekânının güney yönünden bir görünümü 76
Şekil 3.35 101 mekânının güney yönündeki bulunan volta döşeme 77
Şekil 3.36 103 mekânında ki havalandırma boşluğuna açılan metal kapak 77
Şekil 3.37 105 mekânının giriş kapısı ve volta döşemeleri 78
Şekil 3.38 108 mekânından batıya bakış 78

Şekil 3.39 109 mekânına avludan giriş 79
Şekil 3.40 111 mekânındaki pencereler 79
Şekil 3.41 111 mekânından kuzeye bakış 80
Şekil 3.42 114 ve 115 mekânlarına giriş kapıları 80
Şekil 3.43 115 mekânındaki mermer lavabo 81
Şekil 3.44 115 mekânından havalandırma boşluğuna açılan pencere 81
Şekil 3.45 116 mekânındaki ocak 82
Şekil 3.46 1. kattan 2. kata çıkan merdiven 82
Şekil 3.47 201 mekânına güney batı yönünden bir bakış 83
Şekil 3.48 201 mekânına kuzey yönünden bir bakış 83
Şekil 3.49 2. kattan 3. kata çıkan merdiven 84
Şekil 3.50 204 no'lu mekândan genel görünüm 84
Şekil 3.51 211 no'lu mekânın ahşap sunta kaplanmış tavanı 85
Şekil 3.52 215 no'lu mekân 85
Şekil 3.53 214, 215 ve 216 no'lu mekânlara giriş 86
Şekil 3.54 301 mekânından güneybatı yönüne bakış 86
Şekil 3.55 301 mekânından kuzeydoğu yönüne bakış 87
Şekil 3.56 301 mekânından çatıya çıkan metal merdiven 87
Şekil 3.57 305 mekânından 306 mekânına açılan sonradan kapatılmış kapı 88
Şekil 3.58 310 mekânından görünüm 88
Şekil 3.59 310 mekânında bulunan niş 89
Şekil 3.60 Kuzeybatı cephesinden genel görünüm 90
Şekil 3.61 Kuzeybatı cephesinden genel görünüm 91
Şekil 3.62 Kuzeybatı cephesinden kısmi görünüm 92
Şekil 3.63 Kuzeybatı cephesinden kısmi görünüm 92
Şekil 3.64 Kuzeybatı cephesinden kısmi görünüm 92
Şekil 3.65 İlk dönem yapısının kapı izi 93
Şekil 3.66 İlk dönem yapısının kitabesi 93
Şekil 3.67 Kantarcılar Sokak'tan yapının genel görünümü 93
Şekil 3.68 Kuzeydoğu cephesi 94
Şekil 3.69 Kuzeydoğu cephesi genel görünümü 94
Şekil 3.70 Kuzeydoğu cephesi üçüncü normal kat seviyesinden görünüm 94
Şekil 3.71 Korint başlıklı plastır 95
Şekil 3.72 Ion başlıklı plastır 95
Şekil 3.73 Cephe dekoratif elemanlar 95
Şekil 3.74 Cephe dekoratif elemanlar 95
Şekil 3.75 Murat Efendi Sokak'tan yapının genel görünümü 95
Şekil 3.76 Dolu harman tuğla örnekleri 96
Şekil 3.77 Prese tuğla örnekleri 96
Şekil 3.78 Delikli tuğla örnekleri 96
Şekil 3.79 Volta döşeme sistemi 96
Şekil 3.80 Galeriyi destekleyen metal dikmeler 97
Şekil 3.81 Binanın çatı örtüsünden görünüm 97
Şekil 3.82 Avlunun üzerindeki cam çatının taşıyıcı sistemi 98
Şekil 3.83 Çatı kiremitlerinden örnekler 98
Şekil 3.84 Çatı kiremitlerinden örnekler 98
Şekil 3.85 Çatı arasından görünüm 98
Şekil 3.86 Çatı arasından görünüm 98
Şekil 3.87 K2 no'lu kapının içten görünüşü 99
Şekil 3.88 K2 no'lu kapının içten ve dıştan görünüşü 99
Şekil 3.89 K5 no2lu kapının dıştan görünüşü 99

Şekil 3.90 P5 no'lu pencerenin içten görünüşü 100
Şekil 3.91 P5 no'lu pencerenin dıştan görünüşü 100
Şekil 3.92 P1 no'lu pencerenin avludan görünümü 100
Şekil 3.93 P3 no'lu pencerenin avludan görünümü 100
Şekil 3.94 P2 no'lu pencerenin dıştan görünümü 101
Şekil 3.95 P7 no'lu pencerenin dıştan görünüşü 101
Şekil 3.96 P6 no'lu pencerenin dıştan görünüşü 102
Şekil 3.97 Volta döşemedeki sıva dökülmeleri 102
Şekil 3.98 Taş malzemedeki yüzey kayıpları 103
Şekil 3.99 Volta döşeme I putrellerindeki korozyon 103
Şekil 3.100 Z12 mekânına sonradan eklenen asma kat 104
Şekil 3.101 Cephelere düzensiz asılmış tabelalar 105
Şekil 3.102 Çimento esaslı harç ile yapılmış sıva onarımları 105

ÖNSÖZ

Yüksek lisans öğrenimim boyunca yaptığım birçok çalışmamda bana yol gösteren ve tez süresince özgün yaklaşımı ve yapıcı eleştirileriyle benden yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Nadide SEÇKİN'ne, değerli jüri üyeleri Doç. Dr. Can BİNAN ve Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ'ne çok teşekkür ederim.

Çalışmalarım esnasında benden yardımlarını esirgemeyen, yorumlarını ve bilgilerini benimle paylaşan Sayın Yrd. Doç. Dr. Aynur ÇİFTÇİ'ye,

Lisans döneminden beri yaptığım çalışmalarda benimle birlikte olan, tez süresi boyunca maddi ve manevi yardımlarını benden esirgemeyen, her zaman yanımda olan çok sevgili dostum, meslektaşım Onur KARAHAN'a,

Tez çalışmam süresince bana farklı dönemlerde katkıları olan, özellikle çizim ve ölçüm aşamalarında bana yardımcı olan Mimar İsmail Erdem UFUK, Mimar Kıvanç İLHAN, Mimar Ümit YARAY, Mimar Erdoğan CAMBAZ ve İnşaat Mühendisi Murat ALABOZ'a,

Ölçüm esnasında ve araştırma aşamalarında bana kapılarını açan, bilgilerini benimle paylaşan ve hoşgörülerini benden esirgemeyen han sakinleri ve sahiplerine,

Ve hayatım boyunca olduğu gibi tez çalışmalarım süresince de benden destek ve sevgilerini eksik etmeyen Sevgili Annem'e, Babam'a, Abim'e ve Eşi'ne,

Çok teşekkür ediyorum.

ÖZET

Kuveloğlu Han (Yeni Han), İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Demirtaş Mahallesi (Şekil 3.1), Kıble Çeşme Caddesi, Tesviyeci, Murat Efendi ve Sabunhane sokakları arasında kalan 486 no'lu ada içerisindeki 8 parselde yer almaktadır.

Kuveloğlu Han 19. yüzyılın sonlarında Eminönü Küçükpazar semtinde Kantarcılar mevkisinde inşa edilmiştir. Kentin yoğun ticaret alanı içinde yer alan yapı birbirine eklenmiş iki evreli bir han yapısıdır. Plan düzleminde klasik Osmanlı avlulu hanlarına benzer biçimde şekillenen yapı, cephe düzeninde neo-klasik elemanları taşımaktadır. Günümüze kısmi bozulmalar dışında özgün nitelikleri ile ulaşan yapı, döneminin kullanım koşullarını, malzeme ve yapım tekniklerini örneklemektedir. Bu özellikleri ile korunması gereken yapı, günümüzde depo ve imalathanelerin yoğun olduğu bir han olarak kullanılmaktadır.

Tez çalışmasında, Kuveloğlu Han'ın ayrıntılı bir şekilde belgelenip, o dönemin yapım teknikleri ve malzeme kullanımı hakkında kapsamlı bilgi elde etmek ve sahip olduğu özgün niteliklerinin tanımlanarak korunması yönünde öneriler oluşturmak hedeflenmiştir.

Mevcut yapı iki dönem özellikleri dikkate alınarak ele alınmıştır.

Kuveloğlu Han günümüz yaşam koşullarına cevap verecek şekilde kullanılamadığından dolayı tez önerisinde ticaret ve ofis mekânlarını bünyesinde barındıracak şekilde yeniden işlevlendirilmiştir.

Günümüzdeki durumuyla Kuveloğlu Han'ın restorasyonu, bulunduğu çevre ve dokunun iyileştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede Kuveloğlu Han'ın, Küçükpazar Semti'nin mimari dokusunu oluşturan yapılara olumlu örnek oluşturacağı açıktır. Koruma çalışmasında Kuveloğlu Han'la birlikte çevredeki birbirine kaynaşmış ticaret ve konut dokusunun yeniden kente kazandırılması amacı önem kazanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kuveloğlu Han, Eminönü, Kantarcılar, koruma, restorasyon, 19. Yüzyıl hanları

ABSTRACT

Kuveloğlu Han (Yeni Han) is located in Demirtaş District Eminönü/İstanbul in 486th block and 8th plot where is surrounded by Kıble Çeşme Avenue, Murat Efendi, Tesviyeci and Sabunhane streets.

Kuveloğlu Han was built in late 19th century in Kantarcılar district which is a busy commercial area. The structure consists of two phases. Plan scheme of the structure reflects Classical Ottoman features likewise the hans with courtyard while the facades have neo-classical elements. Eventhough the building has deteriorated; mostly keeps its authenticity and exhibits the characteristics of the period with space organisation, function, material and structural techniques. Beside those characteristics of the structure that should be preserved, it is being intensively used as storages and as ateliers.

In context of the thesis, Kuveloglu Han was surveyed in detail. Material properties and structural techniques of the structure examined and documented in comparison with its period. Authentic characteristics of the structure was identified and studied by considering the two phases of construction.

Kuveloglu Han which has the features of 19th century hans, was refurbished and suffered from changes in order to satisfy daily needs by allowing spaces to be used as offices and ateliers. However, the changes done on the structure, fall out of modern requirements. The conservation and restoration of the building will contribute to the rehabilitation of the structure itself as well its surrounding and urban texture.

In that point, the restoration studies of Kuveloglu Han, was planned by considering the urban and architectural texture of Küçükpazar quarter. It is aimed to bring the busy commercial activities with residential contexture in city life.

Key words: Kuveloğlu Han, Eminönü, Kantarcılar, conservation, restoration, 19. Century hans

1. GİRİŞ

Kuveloğlu (Yeni) Han 19. yüzyılın sonlarında Eminönü Küçükpazar semtinde Kantarcılar mevkisinde inşa edilmiştir. Kentin yoğun ticaret alanı içinde yer alan yapı birbirine eklenmiş iki evreli bir han yapısıdır. Plan düzleminde klasik Osmanlı avlulu hanlarına benzer biçimde şekillenen yapı, cephe düzeninde neo-klasik öğeleri taşımaktadır. Günümüze kısmi bozulmalar dışında özgün nitelikleri ile ulaşan yapı, döneminin kullanım koşullarını, malzeme ve yapım tekniklerini örneklemektedir. Bu özellikleri ile korunması gereken yapı, günümüzde depo ve imalathanelerin yoğun olduğu bir han olarak kullanılmaktadır. 1977 yılında GEEAYK kararı ile korunması gerekli yapı olarak tescil edilen yapıya ilişkin ayrıntılı bir mimari calışma bulunmamaktadir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Günümüze özgün yapı elemanları ve malzemeleri ile ulaşan yapı, zaman içinde koruma bilincinden uzak farklı kullanıcıların müdahalelerine maruz kalmıştır. Genel olarak mekânsal bütünlüğünü koruyan yapıda bakımsızlık nedeniyle özellikle malzeme ve yapı elemanlarında kısmi bozulmalar vardır.

Yapının tez konusu olarak seçilmesinde, dönemine ait malzeme ve yapım tekniklerinin belgelenerek günümüze aktarılması ve yer aldığı bölgenin mimari yapısının özgün bir bileşeni olarak çağdaş restorasyon ilkeleri kapsamında korunması amaçlanmaktadır.

1.2 Çalışmanın Kapsam ve Yöntemi

Çalışmanın kapsamı, Eminönü Küçükpazar Semti'nin kent içindeki yerini ve tarihsel gelişimini, bölgenin işlevsel analizi ile değerlendirmek ve Kuveloğlu Han'ın mevcut durumunun ayrıntılı bir şekilde belgelenmesi ile yapıdan elde edilen veriler, kullanıcılarından edinilen bilgiler, yazılı ve görsel kaynakların doğrultusunda restitüsyon önerilerinin hazırlanması ve müdahale kararlarını belirleyen restorasyon projesinin yapılmasını içermektedir.

Çalışmaya Kuveloğlu Han'ın mevcut durumunun fotoğraflarla belgelenmesiyle başlanmıştır. Rölövenin hazırlanması aşamasında plan, kesit ve görünüş krokileri hazırlanmış, ölçümler Leica TPS 805 Ultra Power marka total station ile yapılmıştır. Bu aşamada avluda işaretlenen P1 no'lu başlangıç poligon noktasının x, y, z koordinatları ± 0.00 olarak belirlenmiş, bu noktaya bağlanan poligon noktaları sayesinde tüm mekânların içine ve binanın dışına istasyon kurularak yapının ölçümleri tamamlanmıştır. Alınan her bir nokta numaralandırılarak plan,

kesit ve görünüş krokilerinde işaretlenmiştir. Yapı detaylarının ölçümlerinde 5, 10 ve 20 metrelik çelik metreler, çekül, mira ve su terazisi kullanılmıştır. Yapıda bulunan ahşap, metal ve taş malzeme profilleri profil tarağıyla alınmıştır. Alınan koordinatlar ve yerinde yapılan ölçümler bilgisayar ortamında birleştirilerek yapının rölövesi hazırlanmıştır. Tez çalışması kapsamında ayrıca, sayısal ortamda yapının yer aldığı tarihi haritalar ile mevcut durum sayısal ortamda çakıştırılmıştır.

Rölövede 1/500 ve 1/200 ölçeğinde vaziyet planı, 1/50 ölçeğinde kat planları, kesitler ve cepheler, 1/20 ölçeğinde sistem detayı, 1/10 ölçeğinde kapı, pencere, merdiven, korkuluk detayları, 1/5 ölçeğinde plastır, plastır başlığı, kitabe gibi özgün elemanların detayları, 1/2 ölçeğinde ahşap kapı ve pencere profilleri, taş silme profilleri yer almaktadır. Ayrıca, hazırlanan rölöve çizimleri üzerinde dönem, malzeme ve bozulma analizleri hazırlanmıştır.

Rölövenin hazırlanması için alan çalışması sırasında ayrıca, kütüphane ve arşiv araştırmaları yapılmıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi ve Merkez Kütüphane'de, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kütüphanesi'nde, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kütüphanesi'nde, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda, Alman Arkeoloji Enstitüsü'nde, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'nde, Sultanahmet Tapu ve Kadastro Müdürlüğü'nde, İstanbul 4 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinde ve internet üzerinden araştırmalar yapılarak konu ile ilgili belgelere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Ulaşılabilen belgeler, yapı ve kullanıcılardan edinilen bilgiler doğrultusunda restitüsyon önerileri hazırlanmıştır. 1893 ve 1904 yıllarına ait 2 dönem Restitüsyon çizimi yapılmıştır. Tez kapsamında ayrıca sayısal ortamda yapının yer aldığı tarihi haritalarla mevcut durum çakıştırılmıştır. Yapının hasar ve bozulmalarını ortadan kaldıracak müdahaleler ile özgün niteliklerini koruyarak, çağdaş yaşam standartlarının sağlanabileceği restorasyon projesi hazırlanmıştır. Restorasyon çalışmasında yapının büyük bir bölümünde yer alan imalathane ve depo işlevinin değiştirilerek ofis ve büro mekânları olarak kullanılması önerilmiştir.

2.EMİNÖNÜ-KÜÇÜKPAZAR SEMTİ

2.1 Konumu

Tarihi İstanbul Yarımadası'nın Haliç kıyısında, Unkapanı bölgesinde yer alan Eminönü semtinin kuzeyi Haliç kıyıları, doğusu Rüstempaşa, batısı Cibali, güneyi Vefa ve Süleymaniye semtleri ile çevrelenmiştir (Şekil 2.1). Araştırma konusu olan Kuveloğlu (Yeni) Han'ın yer aldığı Küçükpazar mahalle statüsünde olup Unkapanı bölgesi olarak anılmaktadır. Kuveloğlu Han bu bölgede 486 ada, 8 parselde yer almaktadır (Şekil 2.2).

2.2 Tarihsel Gelişimi

Eminönü, antik kaynaklarda Altın Boynuz olarak anılan ve coğrafi konumu itibariyle doğal ve korunaklı bir liman olan Haliç'in güneybatısında yer almaktadır. Deniz ticaretine elverişli konumu Haliç kıyılarının, limanlar, iskeleler ve rıhtımlar ile ticari bir merkez olarak gelişmesine olanak vermiş ve topografyayla gelen bu işlev dağılımı Bizans döneminden Osmanlı dönemine kadar gelişerek sürekliliğini korumuştur (Eyice, 1994).

Tarihi yarımada da 5. yüzyılda II. Teodosius döneminde yaptırılan sur duvarları, sahil sınırını tanımlayan anıtsal bir etki yaratmıştır. Ancak, Haliç'in savunmaya uygun konumu nedeniyle bu bölgede fazla yüksek olmayan sur duvarları yer yer kulelerle sağlamlaştırılmıştır. Haliç kıyısında söz konusu sur duvarlarının önünde, kente getirilen malların indirildiği çeşitli iskeleler bulunmaktaydı. Bu iskelelerin ardında kent içiyle Haliç'in bağlantısını sağlayan sur kapıları yer almaktaydı (Akın, 1995). Doğudan batıya doğru Neorion Kapısı (Bahçe kapı), Perama Kapısı (Balıkpazarı Kapısı), Cornibuslu St. Jean Kapısı (Zindan Kapı), Viglae Kapısı (Odun Kapı), Platca Kapısı (Un Kapanı Kapısı) gibi isimlerle anılan kapılar ve kapılara ulaşan yollar bölgedeki ana ticaret akslarını oluşturmuştur (Ahunbay, 1994). Osmanlılara kadar Haliç'in başlangıç noktasından Odun Kapısı'na dek Haliç'in liman olarak kullanıldığı, Odun Kapısı – Ayvansaray arasında deniz surlarının önünde kıyı boyunca deniz ticaretiyle bütünleşen depo ve dükkânların yer aldığı bilinmektedir (Akın, 1995).

Osmanlı döneminden itibaren Eminönü'ndeki Gümrük Eminliği'nden başlayarak, Haliç kıyılarının ticari merkez niteliği aynen sürmüştür. Yemiş Kapanı, Un Kapanı, Odun Pazarı, Balık Pazarı gibi bölgeler deniz yoluyla kente gelen malların boşaltıldığı, depolandığı, işlendiği ve satıldığı yerler olarak işlevini korumuşlardır (Akın, 1995).

15. yüzyılda Haliç iç ve dış ticaretin merkezi konumundadır. Kıyı boyunca sıralanan iskelelerin her biri kendine özgü işlevi karşılamaktaydı. Örneğin, Eminönü yakınlarındaki

Hasır İskelesi'ne Mısır'dan hasır, Zindankapı İskelesi'ne kahve, balmumu, pirinç, Yemiş İskelesi'ne meyve, Odun İskelesi'ne odun boşaltılıyordu (Kuban, 1998).

15. yüzyıldan itibaren, Sarayburnu'ndan Ayvansaray'a kadar uzanan Haliç limanlarını şehrin ticaret merkezlerine bağlayan yollar üzerinde hanlar inşa edildiği görülmektedir. 16. yüzyılda genellikle ahşap olan han ve dükkânlar, bölgede çıkan yangınlarda büyük ölçüde tahrip olduğundan, bu dönemden günümüze az sayıda ticaret yapısı ulaşabilmiştir. Yangınlar nedeniyle 17. yüzyılda ticaret yapılarının kâgir olarak inşa edilmeye başlanması, kentin görünümünün yavaş yavaş değişmesine neden olmuştur (Cantay, 1994). 18. yüzyılda Eminönü – Laleli – Beyazıt üçgeninde, kentin ithal ettiği malların saklandığı, çok sayıda denizci ve tüccara hizmetin verildiği yoğun bir hanlar bölgesi oluşmuştur. Genellikle bu hanlar şehrin siluetinde yer alan anıtsal külliyelerle yarışacak görünüm sergilemeksizin, doku içinde mimariyi tamamlayacak elemanlar olarak inşa edilmiştir (Güran, 1978).

19. yüzyıla gelindiğinde bölgenin mimari karakterinde batılılaşmanın getirdiği izler görülmektedir. 1845 yılında yapılan Eminönü ve Galata arasındaki köprü iki yakanın birbirine bağlanmasının yanında Batılı ve Doğulu ticaret bölgelerinin de bağlantısını kurmuştur (Tanyeli ve Kâhya, 1994). 1859'lardan itibaren kenti çevreleyen sur duvarlarının yıkılmasıyla ortaya çıkacak arsaların Şehremaneti'nce açık arttırmayla satılmasını öngören 'Kule-i Zemin' yönetmeliğiyle, iş ve ticaret merkezi olarak büyük değer taşıyan Zindan Kapısı ve çevresi önemli değişikliklere uğramıştır (Eyice, 2006). 19. yüzyılın ikinci yarısında bu bölgede Zindan Han, Limoncu Han, Değirmen Han gibi dönemin yüksek katlı iş hanları yapılmıştır. Batılılaşmanın etkisiyle bölgedeki kâgir dükkân ve han yapıları ile sanayileşmenin etkisiyle Haliç kıyılarında inşa edilen fabrikalar bölgenin siluetinde değişmelere yol açmıştır (Kuban, 1994).

Cumhuriyet sonrası Eminönü ve Küçükpazar köklü değişimlere sahne olmuştur. 1936 yılında hazırlanan imar kararları doğrultusunda bölgede ağır sanayi gelişmelerine izin verilmiş, bunun sonucu olarak bölgedeki değişim mimariyi olumsuz etkilemiştir. 1938–1949 yılları arasında denizden Yeni Cami'nin algılanması için başlatılan yıkım hareketleri sonucunda bölgenin tarihi dokusuna büyük ölçüde zarar verilmiştir (Kuban, 1994). 1956–59 yılları arasındaki istimlâk kararları ile Balıkpazarı tamamen yıkılmış, bu alan meydana ve Unkapanı-Eminönü arasında yapılan bulvara (Ragıp Gümüşpala Caddesi) dâhil olmuştur (Koçu, 1965). Bölgenin geleneksel düzenini bozan ve sahil boyunca yüzyılların oluşturduğu çevreyi değiştiren diğer uygulama 1984-86 yılları arasında İstanbul Belediyesi'nce gerçekleştirilen temizlik ve yıkım çalışmalarıdır. Bu çalışmalar sonucunda Yemiş İskelesi ve çevresinde oluşan doku ortadan

kaldırılmıştır. Limoncu Han 1985'te yıkılmış, Değirmen Han'ın üç cephesine bitişik dükkânlar ve aralarındaki üzeri ahşap örtülü geleneksel sokaklar kaldırılmış, Ahi Çelebi Camisi'nin çevresi bütünüyle açılmıştır. Bu alan günümüzde otopark olarak kullanılmaktadır. Aynı tür uygulama tüm Haliç boyunca sürmüş tarihi değeri dikkate alınmaksızın yıkılan sur dışı dokuları yerine park alanları oluşturulmuştur (Akın,1994).

2.3 Bölgeyi Etkileyen Koruma Kararları

Tarihi Yarımada imar çalışmalarına Van Moltke tarafından 1836-1837'de çeşitli imar kararlarının yer aldığı bir haritanın yapılmasıyla başlanmıştır. Bu çalışmanın ardından bölgeye ilişkin Marie De Lavnay (1864), Carl Ch. Lörcher (1922-1928), Herman Elgöts (1933), Jack H. Lambert (1933), Alfred Agache (1933), Henri Prost (1936), Martin Wagner (1938), Piccinato (1960) ve 1960 sonrası yapılmış planlar mevcuttur (İBB, 2003).

Tarihi Yarımada üzerinde en çok etkisi olan planlar ise şunlardır; 1933 yılında yapılan Elgöts planında Haliç kıyılarına yol yapılması ve Karaköy-Eminönü, Unkapanı-Azapkapı, Eyüp-Sütlüce arasına birer köprü yapılması kararlarını içermektedir. 1936 yılında hazırlanan ve 1939'da yürürlüğe giren Prost planları ticaret ve ağır sanayinin Haliç kıyılarına yerleşmesine olanak sağlayarak bölgedeki korunması gerekli doku üzerinde baskı oluşturmuştur. Ancak bu olumsuzluğa karşın plan, +40 m rakım üzerinde 9.50 m'den daha yüksek yapı yapılmasına izin vermeyerek Tarihi Yarımada'nın siluetini korumaya katkıda bulunan bir plandır. 1964 yılında onaylanan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nda daha önceden tasdikli olan mevzi imar planlarının birleştirilerek tek bir plan olarak uygulanması amaçlanmıştır. Planda çeşitli kararlar alınmışsa da, Tarihi Yarımada'nın tarihi ve sosyal kimliği içinde gelişmesini yönlendirecek önemli bir öneri getirilememiştir. Tarihi Yarımada 1985 yılında 4 farklı bölge halinde, 1. Sultanahmet Arkeolojik Park, 2. Süleymaniye Camisi ve Çevresi Koruma Alanı, 3. Zeyrek Kilise Camisi (Pantokrator) ve Çevresi Koruma Alanı, 4. İstanbul Kara Surları ile UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmiştir. 1990 yılında onaylanan Prof. Gündüz Özdeş tarafından hazırlanan 1/5000 ölçekli Koruma İmar Planı, mekânı koruma-geliştirme-yaşatma çerçevesi içinde ele alarak, Tarihi Yarımada için kentsel işlevler, ulaşım, görsel yapı-mekân düzenine ilişkin bir dizi hedef saptamıştır. Fakat uygulama kararlarının plana yansımasında hata ve çelişkiler içermesi nedeniyle, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi tarafından 1991 yılında yürütmeyi durdurma kararı istemiyle dava açılmıştır. Planın uygulanması halinde Tarihi Yarımada'nın siluetinde geriye dönüşü mümkün olmayan kayıplara yol açacağı sonucuna ulaşılarak, planın iptali oy birliğiyle 1994'te kabul edilmiştir. Tarihi Yarımada, İstanbul 1. No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 1995 tarih ve 6848 sayılı kararı ile

"Kentsel ve Tarihi Sit, Kentsel ve Arkeolojik Sit" olarak tescil edilmiş ve Sur-u Sultani'nin içi "1. Derece Arkeolojik Sit" alanı olarak belirlenmiştir. 6898 sayılı karar ile Tarihi Yarımada'daki "sit alanı geçiş yapılanma şartları" belirlenmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve Yatırım Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı 26 0cak 2005 tarihinde 399, 402, 403 sayılı kararlar ile 1. No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır (İBB, 2003).

2.4. Kantarcılar Mevkisi

1913 tarihli Deutsches Syndikat haritasında Kantarcılar Mevkisi; kuzeyde Sarı Timur, batıda Katip Şemsettin ve Mehmet Paşa, güneyde Kepenkçiler, doğuda Hoca Hamza mahalleleri ile sınırlanmıştır. Bölge Haliç'e paralel uzanan beş ana sokak ve bunlara dik uzanan altı ara sokaktan oluşmaktadır. Haliç'e paralel akslar sırası ile *Kerestejiler Sokak, Arabadjı Sokak, Kiblei Tchecheme Sokak, Mouradie Sokak, Hairei Sokak'*tır. Bu akslara dik uzanan *Kiblei Tchecheme Sokak, Sair Mehmed Bey Sokak, Cherbetji Sokak, Sabunhane Sokak, Leblebici Sokak* bulunmaktadır (Şekil 2.3). Bu harita üzerinden sınırlarını belirlediğimiz bölgenin, o dönemde şehrin yoğun bir ticaret merkezi içinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Bölgede bulunan yapılarla ilgili işlev konusunda bilgi veren haritalardan bir diğeri de 1904 tarihli Goad Sigorta Haritası'dır (Şekil 2.4). Bu haritaya göre bölgede Ali Paşa Hanı, Arap Han ve farklı yerlerde konumlanan aynı isimli iki adet Yeni Han, Sabun Fabrikası ve çok sayıda dükkân yer almaktadır. Konut işlevli yapılar bölgenin güneyinde konumlanmıştır. Bölgenin batısında ise karakol binası yer almaktadır Konut ve ticaret işlevli yapılar arasında üç adet mescit bulunmaktadır.

Bölgede yer alan anıtsal yapılar

2.4.1. Ali Paşa Hanı

Unkapanı ve Kıble Çeşmesi Sokak arasındaki parselde inşa edilmiştir. Hanın kitabesi mevcut değildir. Mimarı bilinmediği gibi banisi de bilinmemektedir. Yapı görünen özellikleri ve yapım teknikleriyle 18. yüzyıla tarihlenmektedir. Adının Ali Paşa Hanı olarak belirlenmiş olması ile "Çorlulu Ali Paşa"ya atfedilmektedir (Cantay, 1993). Tamamiyle arsanın konumuna göre şekillenmiş yapı iki katlıdır. Avlulu plan şemasına sahip yapıda avlunun etrafında mekânların açıldığı revaklar bulunmaktadır. Katlardaki mekânlar bu revaklara açılmaktadır. Ana giriş kapısı Kıble Çeşme Sokak'ta yer almakta ve avluya açılmaktadır (Şekil 2.5). Yapının duvarları tuğla-kesme taş almaşık düzende yapılmıştır. Kıble Çeşme

Sokak'taki cephede tamamen kesme taş kullanılmıştır.

2.4.2. Arap Han

Kıble Sokak üzerinde yer alan yapı iki katlıdır. Yapım yılı ve mimarı belli değildir. Yapım tekniğine göre 19. yüzyıl özelliklerini taşımaktadır. Yapı en erken 1892 tarihli Küçükpazar yangın haritalarında görükmektedir. Bu tarihten daha eski dönemde yapılmış olmalıdır (Göktan, 2005). Avlulu plan düzenine sahip yapının cephelerinde Neo-Rönesans öğeler yer almaktadır (Şekil 2.6, 2.7). Giriş kapısı avluya açılmakta, giriş kat ve 1. katta avluya ve ona bağlanan dolaşım hollerine açılan mekânlar bulunmaktadır. Avlunun etrafı kare kesitli metal dikmelerle desteklenmiştir. Mekânların tavanları tonozlar olarak yapılmıştır.

2.4.3. Timurtaş Mescidi

Yapı Hallaç Abdurrahman Sokağı'nda yer almaktadır. Yapının diğer adları "Hacı Timurtaş Mescidi" ve "Demirtaş Mescidi"dir. Mescit II. Mehmed döneminde (1451 – 1481) Timurtaş Ağa tarafından yaptırılmıştır. 1938-1964 tarihleri arasında kullanılmayan yapının, 1965 yılında bölge esnafının çalışmalarıyla tamir edildiği bilinmektedir (Dişören,1993). Yapının altında iki dükkân bulunmaktadır. Yapının duvarları bir sıra kesme-bir iki sıra tuğla almaşık duvardır. Giriş bölümü, helâ ve abdest alma yeri betonarme olarak yapılmıştır. Giriş holünden merdivenle çıkılan son cemaat yeri ve harim kısmına ulaşılmaktadır. Kesme küfeki taşından yapılan minaresinin şerefesi bulunmamaktadır.

2.4.4. Kantarcılar Mescidi

Kıble Çeşmesi Sokak'ta yer almaktadır. Banisi II. Mehmed döneminde (1451-1481) yaşamış Sarı Timurci Mevlana Muhiddin Efendi'dir. Bu nedenle 'Sarı Timurci Mescidi' adıyla da anılmaktadır. Alt kısmında dükkânların bulunduğu fevkani caminin duvarları, bir sıra kesme taş-iki sıra tuğladan almaşık düzende inşa edilmiştir (Şekil 2.8). Çokgen kaide üzerinde yükselen minare yuvarlak gövdeli ve tek şerefelidir. Minarenin soğan biçimli külahı vardır.

3. KUVELOĞLU (YENİ) HAN

3.1. Konumu

Kuveloğlu Han (Yeni Han), İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Demirtaş Mahallesi (Şekil 3.1), Kıble Çeşme Caddesi, Tesviyeci, Murat Efendi ve Sabunhane sokakları arasında kalan 486 no'lu ada içerisindeki 8 parselde yer almaktadır (Şekil 3.2). Kıble Çeşme Caddesi üzerinde zemin katta üç dükkân bulunmaktadır (Şekil 3.4). Yapı, adanın doğu köşesinde, Kıble Çeşme Caddesi, Tesviyeci ve Murat Efendi sokaklarına cephe verecek şekilde konumlanmıştır. Güneydoğu yönünde bitişik nizamlıdır. Yapının ana girişi Tesviyeci Sokak'tadır (Şekil 3.3).

3.2. Tarihsel Gelişimi

Kuveloğlu Han'a ilişkin sınırlı sayıda belgeye ulaşılmıştır. Bu belgeler, haritalar, şark ticaret yıllıkları ve iki adet fotoğraftır. Yapının mimarına ait herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Yapıdan elde edilen bilgiler ve ulaşılabilinen özgün belgeler ile yapının restitüsyon önerisi yapılmaya çalışılmıştır.

Yapının plan şemasından ve cephe düzenlerinden iki farklı dönemde yapıldığı anlaşılmaktadır. Parselin kuzeyinde yer alan ve Kıble Çeşme Caddesi ile Tesviyeci Sokağa açılan giriş kat üzerinde iki kattan oluşan kısım ilk dönem yapısıdır. Bu yapıya batıdan bitişik durumda ve parselin güneyinde konumlanan, Tesviyeci Sokağa açılan avlu ve avluya açılan mahallerle birlikte giriş kat üzerinde üç kattan oluşan ikinci dönem yapısıyla Kuveloğlu Han oluşturulmuştur.

Yapının parseline ilişkin en erken tarihli belge 1882 yılında hazırlanmış Küçükpazar yangın haritasıdır. Bu haritanın lejantında *Küçük Pazar harik mahallinde ….. kaidesine tevfikan müceddeden kür şad olunan tariklerden teşkil olunan adalarda muhterik menazil ve dekakin arsalarının cedid taksimatını mürekkeb kütübhanede mahfuz (....)-yi asliyesinden mahrec kismiyedir. Fi 1 Haziran sene 308* (okuyan: Kahraman Şakül) yazmaktadır. Küçükpazar yangın yerinde …….. kaidesine göre yeniden açılan yollardan dolayı oluşan adalarda yanmış ev ve dükkan arsalarının yeniden dağılımını gösteren kütüphanede saklı asıl ……. dan çıkartılan kısmıdır.

Şehr Emaneti Hendesehanesi (Belediye Mühendislik Dairesi)
MÜHÜR: Es-Seyyid Mehmed Ali
MÜHÜR: Es-Seyyid Talat

Zira-i mimariye mikyasıdır 1/24

Yangın sonrasında 122 ve 123 no'lu parseller birleştirilerek ilk dönem yapısı inşa edilmiştir.

Yapının giriş kapısının yanında, günümüzde kapatılmış olan kapı üzerinde bulunan ilk dönem yapısına ait kitabede yapım tarihinin hicri 1310 (miladi:1892-1893) olduğu yazmaktadır (Şekil 3.5). Bu bilgiler ve haritalardan elde edilen veriler doğrultusunda Kuveloğlu Han'ın ilk yapısının 19. yüzyılın sonlarında yapıldığı anlaşılmaktadır.

1904 tarihli Goad Sigorta haritasında Kuveloğlu Han "*Yeni Han*" ismiyle gösterilmiştir (Şekil 3.7). Haritada Kıble Çeşme Caddesi, Tesviyeci, Murat Efendi ve Sabunhane sokaklarını *Kantardjılar, Rue Cherbetchi, RueYeni-Cherbetchi, Rue Saboundji* isimleriyle görmekteyiz. Yapı, bu sokaklar arasındaki 64 no'lu parselde yer almaktadır. Yapının planı günümüzdeki biçimiyle örtüşmektedir. Ancak yapılan ölçümler sonucu hazırlanan rölöve çizimlerini harita ile sayısal ortamda karşılaştırdığımızda, yapı oranlarında tutarsızlıklar bulunmaktadır. Plan oranları ve parsel boyutları birbirinden farklıdır. Bu tutarsızlıkların haritanın hazırladığı sırada yapılan ölçüm hatalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Harita üzerinde Şerbetçi Sokaktaki yapının girişi ve avlu bugünkü yerindedir. Ayrıca haritada kuzey, güney ve batı cephelerinde bulunan konsollar gösterilmiştir. Binanın etrafında kesikli çizgiler ile şu an yok olan saçak izi bulunmaktadır. Harita üzerindeki diğer bilgilerde yapının volta döşemeli teras çatılı olduğu yazılıdır. Kantarcılar Sokak'ta yapıya bitişik nizamda parsel boyunca konumlanan dükkânlar yer almaktadır. Yeni Şerbetçi Sokak'ta ise yapının bitişik arazisinde konut alanı olarak boş arsa gösterilmiştir.

1913 tarihli Deutsches Syndikat haritalarında J8/2 no'lu paftada Kıble Çeşme Caddesi, Tesviyeci, Murat Efendi ve Sabunhane sokakları *Kible Tchechme Djadessi, Cherbetdji Sokak, Mouradie Sokak, Sabun Hane Sokak* olarak gösterilmiştir. Yapı bu sokaklar arasında kalan parselde, Kantarcılar bölgesinde yer almaktadır. Yapının planı ve elemanları hakkında bilgi verilmemiştir (Şekil 3.8). Ancak yapılan ölçümler sonucu hazırlanan rölöve çizimlerini harita ile sayısal ortamda karşılaştırdığımızda, yapı ve parsel sınırları büyük ölçüde örtüşmüştür.

J. Pervititch Sigorta haritalarında yapının daha ayrıntılı çizimi bulunmaktadır. Ağustos 1941 tarihli 69 no'lu J. Pervititch Sigorta Haritası'nda yapı *Kıble Çeşme Caddesi, Tesfiyeci Sokak, Murat Efendi Sokak, Kepenkçi Sabunhanesi Sokağı* arasında kalan 188 no'lu parselde "Büyük Yeni Han" olarak gösterilmiştir (Şekil 3.9). Haritada verilen bilgiye göre Timurtaş Mahallesi'nde bulunmaktadır. Yapım sistemi olarak demir putrelli olarak gösterilen yapı günümüzdeki plan biçimindedir. Ölçümler sonucu hazırlanan rölöve çizimlerini harita ile sayısal ortamda karşılaştırdığımızda, yapı oranlarında ve parsel boyutlarında küçük miktarda

tutarsızlık bulunmaktadır. Yapının Kıble Çeşme Caddesi'ne bakan cephesinde giriş katta bulunan mahalleri 48, 50 ve 52 kapı numaraları ile numaralandırılmıştır. Haritada yapı hakkında verilen bilgiler günümüzdeki konumu ve durumuyla aynıdır. Günümüze kadar yapının plan düzeninde herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir. 77 no'lu J. Pervititch Sigorta Haritası da Mart 1943 yılında hazırlanmıştır. Yapı, bu haritada aynı sokak isimleriyle aynı parsel numarasında gösterilmiştir.

Rafael C. Cervati ve The Annvaire Oriental Ltd. 'nin hazırladığı şark ticaret yıllıklarında yapı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu yıllıklarda İstanbul genelindeki hanlar, içinde yer alan ticarethanelerin sahiplerinin isimleri ile anılmakta ve hanın işlevi belirtilmektedir. Yıllıklarda bulunan bu han listelerinde Kantacılar Caddesi'ndeki Büyük Yeni Han, Yeni Han ya da Kuveloğlu Han bulunmamaktadır. Yıllıklarda, İstanbul'da ticarethanelerin bulunduğu sokaklar ve caddelerin isimleri, kapı numaraları ve dükkân sahiplerinin isimleri başlığında sınıflama yapılmıştır. Burada Kantarcılar Caddesi'nde Yeni Han ismi yer almaktadır. 1913 tarihli yıllıklarda 45 no'lu kapı numarası ile *45.Bonophiel (isaac) quincailleries* (hırdavat dükkânı), *45. Hilmi (Ch.) médecin (doktor) 45.Yeni Han* olarak geçmektedir. Bunlar Kıble Çeşmesi Caddesi'ne açılan dükkân mahâlleridir. 1914 yıllıklarında da Kantarcılar Caddesi'nde yine aynı isimler ve işyerleri bulunmaktadır.

1921 tarihli yıllıkta ise Kantarcılar Caddesi 45 numarada *45.Mehmed Tassim bonneterie* (tuhafiye dükkânı), *45.Yeni Han*, *45.Youssouf Zia four (fırın)* işlevi belirilmiştir. Burada Yeni Han'ın iki dükkân arasında belirtilmesi bir dönem, Kantarcılar Caddesi'ne bakan üç dükkândan ortada kalanın han girişi olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

1913, 1914 ve 1921 yıllıklarına ait bilgilerde Yeni Han tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda bulunan aynı adreslerde 1886 - 1887 yıllıklarında Kantarcılar Caddesi'nde Yeni Han ismi bulunmamaktadır. Ancak Kantarcılar Caddesi'nde 45 numaraya baktığımızda *45. Voloninis (Patr.) lampiste* (lambacı, fenerci) *45.Hadji İsmail kadaïf* (kadayıfçı) yer almaktadır. Bu dükkânlar ilk dönem yapısının da giriş katında ticaret fonksiyonunun olduğunu göstermektedir. 1893 yılındaki yıllıkta ise 45 numarada sadece *45.Hadji İsmail, kadaïf* (kadayıfçı) bulunmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü arşivinde fotoğraf albümlerinden alınan 2 adet hava fotoğrafında yapı görülmektedir. Bunlardan ilki 1937 tarihli Eckstein tarafından çekilen fotoğraf (Şekil 3.10), diğeri 1960 yılında H. Şahenk tarafından çekilmiş fotoğraftır (Şekil 3.11).

Yapı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 09.04.1977 tarih ve

9776 sayılı kararla korunması gerekli yapı olarak tescil edilmiştir. Bu bilgiden başka Koruma Kurulu arşivlerinde yapı ile ilgili herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır.

Yapının günümüzdeki isminin hanın sahiplerinden olan Süleyman Kuveloğlu'ndan geldiği Sayın Mustafa Özkara[1] ile yapılan sözlü görüşme sonucunda öğrenilmiştir. Süleyman Kuveloğlu vefat ettikten sonra hanın hisseleri bölünmüştür. Günümüzdeki en çok hisseye sahip olan hissedar Mehmet Tataroğlu'dur

3.3 Yapının Mimari Özellikleri

Yapının ana giriş kapısı Tesviyeci Sokak'tadır, ayrıca Kantarcılar Sokak üzerinde üç adet dükkân bulunmaktadır (Şekil 4.1). Kıble Çeşme Caddesi üzerindeki bir yapı ile bitişik nizamda konumlanan Kuveloğlu Han'ın diğer cepheleri Murat Efendi ve Tesviyeci sokaklara bakmaktadır. 384,59 m²'lik bir alan üzerinde bulunan yapı dört katlıdır. Yapı ortada bir avlu ve avluya açılan mekânlardan meydana gelmektedir. Yapının birinci ve ikinci kat plan düzenleri aynı, üçüncü normal kat plan düzeninde farklılıklar gözlenmektedir. Parselin kuzeyinde yer alan ve Kıble Çeşme Sokak'a açılan yapı, Kuveloğlu Han'ın daha önce değinildiği üzere ilk yapısıdır. Kuveloğlu Han bu yapıyı da içine alarak ve yapı ile plansal ve cephesel uyum sağlanarak yeniden düzenlenmiştir.

3.3.1. Planlar

3.3.1.1.Bodrum Kat Planı

Yapıda, temizlik çalışması yapılamadığından dolayı bodrum katına girilememiştir. Yapının giriş holünde Z02 mahâllinde bodruma inen 14 rıhtlı 83x274 cm boyutlarında betonarme bir merdiven bulunmaktadır (Şekil 3.12). Bu çalışma sırasında, bodrum katın büyüklüğü ve plan düzeni hakkında girilemediği için bir tespit yapılamamıştır. Ancak katta bulunan sarnıca açılan kapak zemin kat avlusunun ortasında bulunmaktadır. Kapak beton ile sabitlediği için sarnıca girilememiştir. Yapılan sözlü görüşmeler sonucunda yapının kuzey kısmında Z10, Z11, Z12, no'lu mahallerin altında bodrum katının bulunduğu ancak kaldırım yenileme çalışmaları esnasında bu mekânlara bakan kuranglez pencerelerin kapatıldığı öğrenilmiştir.

---

[1] Mustafa Özkara handa odabaşı olarak görev yapmaktadır.

3.3.1.2.Zemin Kat Planı

Z01 Mekânı-Giriş Holü ve Avlu

Tesviyeci Sokak üzerinde yer alan basık kemerli 287x195 cm boyutlarındaki çift kanatlı metal ana giriş kapısından (K1) girilen avlu ±0.00 kotu olarak kabul edilmiştir. Giriş kapısından iki köşesi dik açılı yamuk biçiminde 3.62x2.65–3.60 m boyutlarındaki giriş holüne ulaşılmaktadır (Şekil 3.13). Giriş holünde yer alan 83x274 cm boyutlarında metal bir kapak ile Z02 no'lu mahallin altındaki bodruma inen merdiven bulunmaktadır. Duvarlarında sıva üzerine boya yapılmıştır. Tavanında bir üst katın döşemesini taşıyan 8 adet I profil metal taşıyıcısı bulunan volta tavan bulunmaktadır. Avlu ile arasında yaklaşık 22 cm sarkan 26 cm genişliğinde iki adet I profil metal eleman ile oluşturulmuş kiriş bulunmaktadır. Bu mahalden yapının bütün katlarının galeri boşluğu ile baktığı 8.53x9.56-11.70 m boyutlarındaki avluya (Z01) geçilmektedir (Şekil 3.14, 3.15). Zemin katın ana dağılım mekânı olma işlevini gören bu avlunun alanı yaklaşık 103.61 m²'dir. Avlunun kuzey ve güney duvarları birbirine paralel, kuzeydoğu duvarı yapının Kıble Çeşmesi Sokak'a bakan bölümü ile paraleldir ve iki köşesi dik açılı dörtgen biçimindedir. Zemin kat mekânları bu avlu etrafında konumlanmıştır (Şekil 3.16, 3.17). Yapının üst katlarla bağlantısı giriş kapısı karşısında bulunan ve yapının güneydoğusunda yer alan mermer basamaklı, metal I profil taşıyıcılı merdiven ile sağlanmaktadır (Şekil 4.18). Bu iki kollu sahanlıklı merdiven 22 rıht 20 basamak ile 1. Kat 101 no'lu dolaşım holüne çıkmaktadır. 140 cm genişliğinde basamakları, 17.5 cm rıht yüksekliği olan merdivenin ahşap küpeşteli metal korkuluğu vardır. Merdiven altında yer alan, ahşap kapılı muhdes mahal çay ocağı olarak kullanılmaktadır. Avlunun ortasında mermer kaide üzerine oturan dairesel kapakla kapatılmış sarnıç ağzı vardır. Avlunun ortasında yapının sarnıcına açılan 1.10x1.11 m buyutlarında kenarları pahlı mermer kaide, 97 cm çapında beton kapak bulunmaktadır. Z01 mekânı üzerinde, diğer katlarda yer alan mekânlara dağılımı sağlayan ve avluyu çevreleyen dolaşım holü yer almaktadır. Volta döşemeli galeri Z01 mekânı üzerinde bulunan 28x28 cm boyutlarında taş kaideli, 7.5x7.5 cm kare kesitli metal taşıyıcı dikmelerle desteklenmiştir. Avlu zemin kaplama malzemesi 75x100–130 cm boyutlarında değişen dikdörtgen ve 75x75 cm boyutlarında kare biçimli mermerdir. Duvarlar sıva üzerine boyalı olup, 20 cm yüksekliğinde karo mozaik süpürgelik vardır.

Z02 Mekânı–Kuruyemişçi

Yapının kuzeybatısında kuruyemişçi olarak kullanılan işyeri mekânı (Z02) yer almaktadır. Yaklaşık 3.76x4.02 m boyutlarında olan mekânın alanı 15.13 m²'dir. Bu mekâna ulaşım

avluya açılan 1.19x2.19 m boyutlarındaki taş söveli, çift kanatlı ahşap doğramalı kapı (K4) ile sağlanmaktadır. Kapının üzerinde 1.19x0.74 m boyutlarındaki metal parmaklıklı ahşap aydınlık penceresi vardır. Mekânın birer adet avluya ve giriş holüne bakan 1.18x2.18 m boyutlarında taş söveli, çift kanatlı, dış kısımlarında metal korkuluk yer alan ahşap doğramalı pencereleri (P3) bulunurken, Tesviye Sokağı'na açılan 1.35x2.18 m boyutlarında yine taş söveli, ahşap doğramalı, çift kanatlı iki adet penceresi (P2) bulunmaktadır. Duvarları sıva üzerine boya yapılmıştır. Mekânın zemini şap kaplı, tavanı kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda 8 adet I profil metal taşıyıcısı olan volta döşemedir.

Z03 Mekânı-Depo

Z03 mekânı yapının batısında yer almaktadır ve depo olarak kullanılmaktadır. Mekânın yaklaşık boyutları 3.73x5.26 m, alanı 19.50 m²'dir. Mekâna giriş 90x210 cm boyutlarındaki taş söveli metal kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Kapının üzerinde metal korkuluklu ahşap doğramalı 74x89 cm boyutlarında aydınlık penceresi yer almaktadır. Taş sövenin dış yönünde yok olmuş özgün ahşap kapının kasası bulunmaktadır. -0.40 m kotundaki bu mekân ile avlu arasında kot farkı bulunmakta, mekân içerisinde yer alan iki basamak ile mekâna giriş sağlanmaktadır (Şekil 3.19). Tesviye Sokağı'na açılan 135x218 cm boyutlarında taş söveli, ahşap doğramalı, çift kanatlı, metal korkuluklu iki adet penceresi (P2) (Şekil 3.20), Murat Efendi Sokağa açılan ve sonradan duvar ile kapatılmış bir penceresi bulunmaktadır. Mekânın zemini şap, duvarları sıva üzerine boyalıdır. Tavanı ise kuzeybatı güneydoğu doğrultusunda 8 adet I putrelli volta döşemedir.

Z04 Mekânı-Depo

Yapının güneybatısında Z04 mekânı bulunmaktadır. Depo olarak kullanılan bu mekâna giriş 90x210 cm boyutlarındaki taş söveli metal kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Kapının üzerinde metal korkuluklu, ahşap doğramalı 74x89 cm boyutlarında aydınlık penceresi bulunmaktadır. Avluyla arasındaki kot farkı 3 rıhtlı iki merdiven ile dengelenmiştir (Şekil 3.21). Mekânın yaklaşık boyutları 3.14x3.89m ve alanı 12.69 m²'dir. Mekânın avluya bakan 90x210 cm boyutlarında taş denizlikli, demir parmaklıklı, ahşap doğramalı, çift kanatlı bir penceresi (P1) ile Murat Efendi Sokağa bakan ve sonradan duvar ile kapatılmış bir penceresi bulunmaktadır. Mekânın zemini şap kaplıyken, duvarları sıva üzerine boyalıdır. Duvarlarda yer yer sıva onarımları bulunmakta, bazı bölümlerde ise seramik kaplanmıştır. Tavanında kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan 5 adet I putrelden oluşan volta döşeme vardır (Şekil 3.22).

Z05 Mekânı–Depo

Z05 mekânı yapının kuzeybatısında konumlandırılmıştır. Avludan bu mekâna ulaşım 90x210 cm boyutlarındaki taş söveli, demir kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Kapının üzerinde aydınlık için 90x74 cm boyutlarında ahşap doğramalı pencere bulunmaktadır. Taş sövenin ön yüzünde özgün ahşap kapıya ait kapı kasası vardır. 4.03x3.19 m boyutlarındaki bu mekânın alanı 12.82 m²'dir. Mekânın, Z01 mekânına açılan 90x210 cm boyutlarında taş denizlikli, çift kanatlı, demir parmaklıklı, ahşap doğramalı bir penceresi (P1), Murat Efendi Sokağa açılan ve sonradan kapatılmış bir penceresi bulunmaktadır. Mekânın zemini şap kaplı, tavanı kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda 6 adet I putrelden oluşan volta döşemedir.

Z06 Mekânı–Depo

Yapının güneyinde 407x595 cm boyutlarındaki Z06 mekânı konumlanmaktadır. Mekân girişi Z01 mekânından 90x210 cm boyutlarındaki taş söveli, üzerinde 74x90 cm boyutlarında ahşap doğramalı aydınlık penceresi bulunan metal kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Taş sövenin avluya bakan kısmında özgün kapıya ait ahşap kasa bulunmaktadır. Mekânın alanı 12.82 m²'dir. Murat Efendi Sokağa açılan iki pencere sonradan kapatılmıştır. Bu mekânın zemini şap ile kaplıdır. Duvarlarında sıva üzerine boya yapılmıştır. Yer yer sıva onarımları gözlenmekte, bazı bölümlerde seramik uygulaması bulunmaktadır. Tavanı ise diğer mekânlarda olduğu gibi volta döşemedir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde 11 adet I putrel izlenmektedir.

Z07 Mekânı–İmalathane

Yapının güney doğrultusunda +0.02 m kotunda yer alan Z07 mekânı imalathane olarak kullanılmaktadır. Z01 mekânından 215x90 cm boyutlarındaki metal kapı (K2) ile girilen bu mekân 3.45x3.95 m boyutlarında olup, alanı 13.56 m²'dir. Mekânı aydınlatan 90x210 cm boyutlarında taş denizlikli, çift kanatlı, demir parmaklıklı, ahşap doğramalı bir penceresi (P1) avluya bakmaktadır. Z07 mekânının zemini şap kaplıdır. Duvarlarında sıva üzerine boya yapılmış, yer yer seramik kaplanmıştır. Tavanda kuzeybatı-güneydoğu yönünde 5 adet I putrel izlenmektedir.

Z08 Mekânı–Fırın

Yapının güneydoğusunda yer alan fırın Z08 mekânı olarak tanımlanmıştır. Z01 mekânından 210x90 cm boyutlarındaki muhdes ahşap doğramalı kapı ile girilmektedir (Şekil 3.23). Özgün kapılara ait taş söve yerindedir. Mekân yaklaşık 3.45x3.95 m boyutlarındadır. Alanı yaklaşık 15.75 m² olan mekânın avluya açılan 135x218 cm boyutlarında ahşap doğramalı bir penceresi

bulunmaktadır. Mekânın güney duvarı üzerinde 215x98 cm boyutlarında havalandırma boşluğuna açılan iki adet ahşap doğramalı penceresi (P3) günümüzde kapalı durumdadır. Fırın olarak kullanılan mekânın bacası havalandırma boşluğundan çatıya çıkarılmıştır. Mekânın zemini 30x30 cm boyutlarında seramik ile kaplanmıştır. Kuzeybatısında melzemelerin depolandığı ahşap taşıyıcılı bir asma kat oluşturulmuştur. Duvarları seramik kaplı, tavanında ise kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda 7 adet I putrel görülmektedir.

Z09 Mekânı–Depo

Merdiven holünün altında çay ocağı yer almaktadır ve bu mekân sonradan yapılmıştır. Çay ocağının batı duvarında yer alan bir kapı ile depo olarak kullanılan Z09 mekânına geçilmektedir. 9.21 m² olan bu mekânın tavanı volta döşemelidir, zemini ise şap kaplıdır. Bir üst kattaki ıslak hacimlerden gelen borular buradan geçmektedir. Mekânın kuzeydoğusunda havalandırmaya açılan iki adet pencere bulunmaktadır. Pencerelerin doğramaları sökülmüş biri ahşap ile kapatılmıştır (Şekil 3.24). Mekânın kuzey bölümünde 1. dönem yapısına ait duvar bulunmaktadır. Bu duvar yapının iki dönemde yapıldığını göstermekte, ilk dönem yapısına ait köşe mekânın içine doğru girerek giriş kapısının yanında bir girinti oluşturmuştur. Bu köşede duvarın bitişi sonraki dönemde pahlanmıştır.

Kıble Çeşme Sokağı'na Z10, Z11 ve Z12 mekânları açılmaktadır. Bu mekânlar Kuveloğlu Han yapılmadan önce parsel üzerinde yer alan ilk dönem yapısının alanında bulunmaktadır.

Z10 Mekânı–Lokanta

Z10 mekânı, Kıble Çeşme ve Tesviyeci sokakların kesiştiği köşede yer almaktadır (Şekil 3.25). 6.38x2.59–4.52 m boyutlarında lokanta olarak kullanılan bu mekâna giriş, Kıble Çeşme Sokağı üzerinden sağlanmaktadır. (Şekil 3.26) Mekânın Kıble Çeşme Sokağa bakan cephesinde 260x263 cm boyutlarındaki alüminyum doğramalı pencere vardır ve giriş kapısı buradadır. Tesviyeci Sokağa bakan kısım iki bölümlüdür. İlk bölümde yakın dönemde yapıldığı düşünülen 187x294 cm boyutlarındaki alüminyum doğramalı pencere, diğer bölümde ise kapatılmış kapı ve üzerinde kitabe yer alan 124x52 cm boyutlarında kemerli aydınlatma penceresi bulunmaktadır. İlk dönem yapısının kapısı olduğu düşünülen bu kapının, büyütülerek han işlevi verilen bina yapıldıktan sonra kapatıldığı düşünülmektedir. Yapının özgün pencere sistemi bu mekânda anlaşılamamaktadır. Mekânın içerisi işlev dolayısıyla değiştirilmiştir. Mekânın zemini 25x25 cm boyutlarında seramik kaplıdır. Duvarları ise 25x33 cm boyutlarında seramik ile kaplanmıştır. Mekânın tavanında diğer tavanlardaki gibi volta döşeme olmalıdır, ancak alçıpan asma tavan ile kaplanmıştır. Bu

yüzden volta tavan hakkında bilgiye ulaşılamamıştır. Mekânın güneybatısında asma tavan 25 cm kadar alçalmaktadır. Bu bölge ilk dönem yapısının giriş aksıdır. Buradaki volta tavan sistemi ya da çıkabilecek merdiven izleri asma tavan sökülдükten sonra değerlendirilmelidir.

Z11 Mekânı–Nalbur Dükkânı

Z11 mekânı nalbur olarak kullanılmaktadır. Kıble Çeşme Sokağa açılan tek cephesi vardır (Şekil 3.27). Yaklaşık boyutları 4.80x5.99 m olan mekânın yaklaşık alanı 32.23 m²'dir. Mekânın zemini 30x30 cm boyutlarındaki karo mozaik malzeme ile kaplıdır. Yapının duvarları sıva üzerine boya yapılmıştır. Z11 ile Z01 mekânı arasındaki bağlantıyı sağlayan kapı izi avlu kuzeydoğu duvarı üzerinde gözlenmektedir. Bu kapının işlev nedeniyle zaman içerisinde kapatıldığı anlaşılmaktadır. Volta tavan ise mekân içerisinden gözlenebilmektedir. Parçalı volta putrelleri yer almaktadır. Yapının üst kat duvarlarının izdüşümünde iki adet putrel ile yük yan duvarlara aktarılmıştır. Bu volta tavan taşıyıcı putrelleri binanın ilk dönemine ait bilgiler vermektedir (Şekil 3.28).

Z12 Mekânı–Kurşun Satış Yeri

Z12 mekânı Kıble Çeşme sokağa açılan dükkânlardan (Şekil 3.29) günümüzde kurşun satış yeri olarak kullanılmaktadır. 7.15x3.35 m büyüklüğünde olan mekânın alanı 23.58 m²'dir. Mekân giriş kapısı olarak iki plastır arasında kalan metal kepenk kullanılmaktadır. Mekânın doğu duvarında sırasıyla en, derinlik, yükseklik 96x27x115 cm boyutlarında ve 114x27x117 cm boyutlarında iki adet niş bulunmaktadır (Şekil 3.30). Zemini 20x20 cm karo mozaik olan mekânda tavanda volta döşeme bulunmaktadır. Girişten itibaren 7 adet putrelli volta döşeme doğu - batı yönünde iken devamında putreller kuzey-güney yönünde konumlanmıştır. Mekânın güney kısmında muhdes ahşap asma kat yapılmıştır (Şekil 3.31).

3.3.1.3. Birinci Kat Planı

101 Mekânı-Ana Dolaşım Holü

Z01 mekânında yer alan 140x30 cm boyutlarında mermer 20 basamaklı merdivenle 101 mekânına ulaşılmaktadır. 101 mekânı birinci katta yer alan mekânlara ulaşımın sağlandığı yaklaşık 76.41 m² büyüklüğünde ana dolaşım alanıdır. (Şekil 3.32, 3.33, 3.34) Bu dolaşım holünü birinci katta yer alan mekânlar çevrelerken yapının doğusunda tuvalet ve merdiven bulunmaktadır. Avluyu çevreleyen bu hol ortasında 5.00x7.71 m boyutlarında galeri boşluğu yer almaktadır. Galeri etrafındaki 5x5 cm boyutlarında 8 adet metal dikme ile bir üst katın döşemesi desteklenmiştir. Galeri döşeme hizasında çevreleyen 17x6 cm boyutlarındaki metal

putrel, bu putrellere dik olarak konumlanmış volta sistemin taşıyıcı profilleri ile bulonlarla sabitlenmiştir. Holün kuzeydoğu bölümünde mekânın bir tarafı galeriye paralel iken diğer tarafı Kıble Çeşmesi Sokağa paraleldir. İki dönem yapısının arakesitinde iki putrelden oluşan 12.5x19.5 cm boyutlarında destek kirişi bulunmaktadır. Volta tavanın hemen altından başlayan bu destek kirişinin iki yanında bulunan taşıyıcı putreller iki dönemli yapıya ait bilgiler vermektedir (Şekil 3.35). Duvarlarında sıva üzerine boya yapılmış mekânda kattaki diğer mekânlardan açılan taş söveli ahşap kapı ve ahşap giyotin aydınlık pencereleri yer almaktadır. Mahallin zemininde 20x20 cm boyutlarında siyah-beyaz renklerde damalı olarak döşenmiş karo mozaik kullanılmıştır. Mekânın tavanında volta tavan üzerine boya yapılmıştır.

102 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan mekâna 233x167 cm boyutlarındaki taş söveli kapıdan girilmektedir. Kapı kasaları ve kapı kanadı, zaman içerisinde muhdes kare profilli taş sövenin içine yerleştirilmiş metal kapı (K6) ile değiştirilmiştir. Merdiven kovasının yanında yer alan mekân, yapının güney doğusunda bulunmakta 3.28x4.19 m boyutlarında ve 14,04 m² alana sahiptir. Kapının hemen önünde 20x20 cm siyah-beyaz renkli dama biçiminde döşenmiş karo mozaik kaplı, 110x78 cm boyutlarında ve zemin kotundan 10 cm altta kalan bir seki bulunmaktadır. Mekânın avluya bakan 95x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin bir penceresi (P4) bulunurken, yapının güneydoğu duvarı üzerinde yer alan ve havalandırma boşluğuna açılan 107x190 cm boyutlarında iki ahşap doğramalı giyotin penceresi (P6) daha vardır. Mekânın zemini ahşap ile kaplı, tavanı güneydoğu–kuzeybatı yönünde 7 adet taşıyıcı putrelden oluşan volta tavanlıdır.

103 Mekânı–Depo

103 mekânı, yapının güneyinde 102 ve 104 mekânları arasında yer almaktadır. Bu mekânın boyutları 3.52x3.82 m, alanı 13.25 m²'dir. Mekâna giriş, dolaşım holünden 90x210 cm boyutlarındaki metal kapı (K1) ile sağlanmaktadır. Metal kapı taş sövenin iç kısmında yer almakta, taş sövenin önünde özgün ahşap kapıya ait kasa bulunmaktadır. Kapı kanatları bulunmamaktadır. Mekân girişinde, mekân kotundan 10 cm aşağıda olan, karo mozaik kaplamalı seki bulunmaktadır. 102 ve 103 mekânlarını ayıran duvarlar üzerinde kapı izi tespit edilmiştir. Yapının özgün durumunda mekânlardan birbirine geçiş olduğu anlaşılmaktadır. Galeriye bakan duvar üzerinde mekânın aydınlığını sağlayan 95x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin pencere bulunmaktadır. Ayrıca havalandırma boşluğuna açılan 30x110 cm boyutlarında metal bir kapak bulunmaktadır (Şekil 3.36). Bu mekânı 102 mekânı ile ayıran

duvar üzerinde ise bir baca yer almaktadır. 101 no'lu mekânın zemini, genişliği yaklaşık 30 cm olan ahşap ile kaplıdır. Yapının diğer mekânlarında olduğu gibi bu mekânın tavanı da volta döşemelidir.

104 Mekânı–Depo

Yapının güneyinde yer alan 104 no'lu mekâna giriş 216x106 cm boyutlarında çift kanatlı ahşap doğramalı, camlı kapı ile yapılmaktadır. Taş sövenin iç kısmında ise 210x90 cm boyutlarında, mekânın içine açılan metal kapı (K1) vardır. Depo olarak kullanılan bu mekân yaklaşık 4.10x4.88 m boyutlarında ve alanı yaklaşık 21.20 m²'dir. Mekân girişinde, ahşap döşemeden 8 cm alt kotta olan seki bulunmaktadır. Yapının güneybatı duvarı üzerinde mekânı aydınlatan 107x190 cm boyutlarında iki pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden birincisi parapet seviyesine kadar kırılıp kapıya dönüştürülmüştür. Özgün ahşap doğramalı diğer pencere ise metal ızgaralı tel ile kapatılmıştır. Mekân içerisinde, 103 ve 105 duvarları ile ortak duvarı üzerinde iki adet baca yer almaktadır. Bu mekânın özgün zemin kaplama malzemesi ahşaptır. Ahşap döşeme üzeri pvc esaslı malzeme ile kaplanmıştır. Mekânın duvarları sıva üzeri boyalıdır. Tavanında ise kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan, 8 adet I putrel bulunan volta döşeme izlenmektedir.

105 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 105 mekânı yapının güneybatısında yer almaktadır. Mekânın girişi dolaşım holünden 90x210 cm boyutlarındaki demir kapı (K1) ile sağlanmaktadır (Şekil 3.37). Mekânın yaklaşık boyutları 3.31x4.02 m, alanı 13.59 m²'dir. Mekânın girişinde yer alan taş sövenin önünde kanatları olmayan, ahşap doğramalı kapı kasası bulunmaktadır. Mekân kotundan 8 cm alt kotta 109x89 cm boyutlarında karo mozaik kaplı seki bulunmaktadır. Mekânın aydınlığını sağlayan iki adet ahşap doğramalı giyotin pencere vardır. Bu pencerelerden 95x185 cm boyutlarındaki biri metal parmaklıklı olup avluya açılmakta, 107x190 cm boyutlarındaki diğer ahşap kasalı giyotin pencere ise metal kapak ile kapatılmıştır. Bu pencere yapının güneybatı duvarı üzerinde bulunmakta ve Murat Efendi Sokağa açılmaktadır. 105 mekânının zemini ahşaptır. Tavanı kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan 5 adet I putrelli volta döşemedir.

106 Mekânı–Depo

Bu mekân depo olarak kullanılmaktadır. Dolaşım holünden taş söveli metal kapı (K1) ile girilen 106 mekânı, 105 mekânının simetriğidir. 4.04x3.34 m boyutlarındaki mekânın alanı

13.50 m²'dir. Girişinde diğer mekânlardaki gibi seki bulunmaktadır. Murat Efendi Sokağa bakan pencerenin doğramaları yerine metal kapak konulmuştur. Galeriye bakan pencere ise özgün metal parmaklıklı, ahşap doğramalı giyotin penceredir. 105 no'lu mekân ile bu mekânını birbirinden ayıran duvar üzerinde baca yer almaktadır. Duvarlar sıva üzeri boyalıdır. Mekânın zemini 30 cm eninde ahşaptır. Tavanı volta döşemelidir.

107 Mekânı–Depo

Bu mekân yapının güneybatı ve kuzeybatı akslarının kesiştiği güney köşesini oluşturmaktadır. Depo olarak kullanılan bu mekânın boyutları 4.03x5.43 m, alanı ise 21.27 m²'dir. Mekânın Murat Efendi Sokağa açılan 107x190 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin bir penceresi (P6) bulunurken, Tesviyeci Sokağa açılan 85x218 cm boyutlarında iki adet kenarları taş plastırli, ahşap doğramalı giyotin penceresi (P7) bulunmaktadır. Mekânın zemini ahşaptır, tavanında ise güneydoğu–kuzeybatı yönünde 8 adet I putrelli volta döşeme izlenmektedir.

108 Mekânı–Terzi Atölyesi

108 mekânı, 109 mekânı ile birlikte Tesviyeci Sokağa 85 cm çıkma yapmaktadır. Bu mekânlar yapının güneybatısında yer almaktadır. 108 mekânı terzi atölyesi olarak kullanılmaktadır. Mekânın yaklaşık boyutları 3.33x4.84 m, alanı ise yaklaşık 16.32 m²'dir. Mekâna ulaşım, dolaşım holünden demir doğramalı kapı (K2) ile sağlanmaktadır (Şekil 3.39). Kapının hemen önünde 5cm alt kotta seramik kaplı seki bulunmaktadır. Tesviyeci Sokağı'na açılan 85x218 cm boyutlarında iki adet taş plastırli, ahşap doğramalı giyotin pencere (P7) yer almaktadır (Şekil 4.22). Cumbanın kısa kenarından sokağa açılan ahşap doğramalı tek kanatlı 46x185 cm boyutlarında bir pencere (P8) bulunurken, galeriye açılan duvar üzerinde ise 95x190 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin pencere (P4) bulunmaktadır. Mekânın zemini ahşaptır, duvarları duvar kâğıdı ile kaplıdır. Mekânın tavanı volta döşemelidir.

109 Mekânı–Terzi

109 mekânına dolaşım holünden 90x210 cm boyutlarındaki metal doğramalı kapı ile ulaşılmaktadır. 108 mekânı ile cephesel özellikleri aynı olan mekânın plan düzlemlerinde farklılıklar gözlenmektedir. Mekânın yaklaşık boyutları 4.78x4.43-3.11 m boyutlarında olup, alanı 17.53 m²'dir. 110 mekânı ile birleştiği duvar üzerinde 36 cm eninde 67 cm yüksekliğinde niş yer almaktadır. Mekânı aydınlatan dört adet pencere bulunmaktadır. Bunlardan ikisi (P7) 108 mekânındaki pencerelerle boyut, malzeme ve tasarım olarak aynıdırlar ve Tesviyeci Sokağa açılmaktadırlar. Çıkma yapan cumbanın yanında bulunan

46x210 cm boyutlarındaki ahşap doğramalı giyotin pencere (P8) mekânın kuzey cephesindedir. Diğer pencere ise 95x190 cm boyutlarında olup galeriye (P4) bakmaktadır (Şekil 3.39). Mekânın zemini ahşap, duvarları duvar kâğıdı ile kaplıdır. Tavan ise kuzeydoğu-güneybatı yönünde volta döşemedir.

110 Mekânı–Terzi

110 mekânı yapının kuzeyinde yer almaktadır. Dolaşım holünden mekâna üzeri basık kemerli, 88x220 cm boyutlarında ahşap doğramalı kapı (K5) ile girilmektedir. Tesviyeci Sokağa üçgen biçiminde geniş kenarda 85 cm çıkma yapan mekân 2.86x3.11 m boyutlarında olup, alanı 8.48 m²'dir. Depo olarak kullanılan mekânın cepheye açılan duvarı üzerinde iki adet 73x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin pencere (P7) bulunmaktadır. Cumbanın kısa kenarında ise yer alan ahşap doğramalı, tek kanatlı, 46x185 cm boyutlarında bir pencere bulunmaktadır. Mekânın zemini 15 cm eninde ahşap kaplıdır. Tavanda ise kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan 6 adet I putrelli volta döşemedir.

111 Mekânı–Depo

Yapının kuzeydoğusunda yer alan 112, 113, 114 mekânlarıyla bir bütünlük oluşturan 111 mekânı yapının köşe mekânı konumundadır. Mekânın yaklaşık boyutları 2.74x3.53 m, alanı 10.35 m²'dir. Mekâna ulaşım dolaşım holünden 80x210 cm boyutlarındaki basık kemerli, tablalı, ahşap doğramalı bir kapı (K5) ile sağlanmaktadır. 111 no'lu mekânın Tesviyeci Sokağa açılan iki adet 91x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin penceresi (P7) bulunurken, Kantarcılar Sokağa bakan 91x185 cm boyutlarında iki adet ahşap doğramalı giyotin (P7) ve bir adet 46x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin penceresi (P8) bulunmaktadır (Şekil 3.40). Mekânın zemini ahşap, duvarları duvar kâğıdı kaplıdır. Tavanında kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan 6 adet I putrelli volta döşeme izlenmektedir (Şekil 3.41).

112 Mekânı–Silah Tamirhanesi

Silah tamirhanesi olarak kullanılan 112 mekânının boyutları yaklaşık 2.65x3.98 m, alanı ise 10.57 m²'dir. 101 mekânından 80x210 cm boyutlarındaki ahşap doğramalı bir kapı (K5) ile bu mekâna geçilmektedir. 113 mekânı ile birlikte Kantarcılar Sokağa 85 cm çıkma yapmaktadır. Kantarcılar Sokağa açılan cumba üzerinde 87x185 cm boyutlarında metal parmaklıklı, iki adet ahşap doğramalı giyotin pencere vardır. Kısa kenarı üzerinde ise 91x185 cm boyutlarında ahşap giyotin doğramalı pencere bulunmaktadır. Ayrıca mekândan 113 no'lu mekâna geçişin

sağlandığı 80x210 cm boyutlarında ahşap doğramalı bir kapı (K5) vardır. İki mekânın işlevlerinin günümüzde farklı olmasından dolayı bu kapı kullanılmamaktadır. Mekânın zemini 15 cm genişliğinde ahşap kaplıdır. Duvarlar duvar kâğıdı ile kaplı durumdadır. Tavan da doğu-batı yönünde uzanan 7 adet I putrelli volta döşeme izlenmektedir.

113 Mekânı–Berber

Berber olarak kullanılan 113 mekânı, 112 mekânı ile simetrik düzenlemeye sahiptir. 101 mekânından bu mekâna ulaşılan kapı (K5), sokağa açılan pencerelerin malzeme ve boyutları (P7), zemin ve tavan kaplama malzemeleri ahşaptır. Duvarları sıva üzerine boya yapılmış mekâna su hattı getirilmiş, sıva yüzeylerde kısmı onarımlar yapılmıştır.

114 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan bu mekâna da ulaşım dolaşım holünden sağlanmaktadır. 114 mekânına üstü basık kemerli, ahşap tablalı, 80x210 cm boyutlarındaki kapı ile girilmektedir. Mekânın yaklaşık boyutları 3.08x3.99 m, alanı 12,08 m²'dir. Mekânın Kantarcılar Sokağa açılan pencereleri, 111 mekânı ile aynı biçim ve özelliktedir (P7).

115 Mekânı–WC

115 mekânı yapının doğu köşesinde yer almaktadır (Şekil 3.42). 116, 117 ve 118 mekânları 115 mekânının içerisinde oluşturulan mekânlardır. 101 mekânından 115 mekânına 80x210 cm boyutlarındaki muhdes metal bir kapı (K6) ile geçilmektedir. Mekânın 101 mekânına bakan 75x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin penceresi (P5) bulunmaktadır. Mekânın batı duvarı üzerinde bir mermer lavabo yer almaktadır. Doğu duvarında depo olarak kullanılan 116 mekânının kapısı vardır (Şekil 3.43). Mekânın güney bölümünde ise iki adet tuvalet bulunmaktadır. Mekân, bu mahallere hizmet eden hol olarak kullanılmaktadır. Kıble Çeşmesi Sokağa ve havalandırma boşluğuna bakan alüminyum doğramalı, muhdes 2 adet pencere (Şekil 3.44) bulunmaktadır. Mekânın zemini şaptır. Tavanda ilk dönem yapısına ait parçalı volta döşeme izlenmektedir. Duvarlar sıva üzeri boyalıdır. Islak hacim olarak kullanıldığından sıvalarda nemli bölgeler bulunmakta, yer yer dökülmeler gözlenmektedir.

116 Mekânı–Depo

115 mekânı içerisinden muhdes sunta kapı ile bu mekâna girilmektedir. Mekânda ocak (Şekil 3.45) yer almaktadır. 115 mekânına açılan fakat günümüzde kapatılmış bir pencere bulunmaktadır. Zemin şap kaplıdır. Mekân tavanında, 115 no'lu mekândan gelen volta

döşemenin devam ettiği gözlenmektedir. Ocağın hemen arkasında çatıya çıkan bir baca yer almaktadır.

117 ve 118 Mekânları-Wc

118 ve 117 mekânları tuvalet olarak kullanılmaktadır. 220 cm yüksekliğinde bir duvar ile 115 mekânından ayrılmıştır. 117 mekânında 115 no'lu mahalden geçilmekte ve metal doğramalı bir muhdes kapı (K6) ile mekâna girilmektedir. Zemini şap olan mekânda alaturka tuvalet bulunmaktadır. 118 mekânında havalandırma boşluğuna açılan bir pencere bulunmaktadır. Alaturka tuvalet bulunan mekânın girişi 70x210 cm boyutlarında muhdes metal bir kapı ile sağlanmıştır (K6). Mekânların tavanlarında 115 mekânından devam eden volta tavan putrelleri bulunmaktadır.

3.3.1.4. İkinci Kat Planı

201 Mekânı–Ana Dolaşım Holü

İkinci normal kat planı, birinci normal kat plan düzenini tekrarlamaktadır. Mekân düzeni ve büyüklükleri birinci kat ile aynıdır. 101 mekânından 20 basamaklı mermer merdiven ile +7.21 kotundaki 201 mekânına ulaşılmaktadır (Şekil 3.46). Mekânın alanı 75,86 m²'dir. Zeminden volta tavana kadar olan yükseklik 2.99 m'dir. Bu mekân ikinci normal katın mekânlarına ulaşımının sağlandığı dolaşım alanıdır ve galeri sınırlarını çevrelemektedir (Şekil 3.47, 3.48, 3.49). Galerinin etrafında üçüncü katın döşemelerini destekleyen 5x5 cm boyutlarındaki 8 adet metal dikme bulunmaktadır. Galeri boşluğunun etrafında, 100 cm yüksekliğinde ahşap küpeşteli metal korkuluk vardır. Volta tavanda bulunan I putreller galeriye dik olarak konumlanmış, döşeme seviyesinde galeriyi çevreleyen I putrellere metal bulonlar ile sabitlenmiştir. Mekânın kuzeybatısında bulunan parçalı volta tavanda ilk dönem yapısının merdiven holüne ait izler bulunmaktadır. Mekânın zemini siyah-beyaz renklerde 20x20 cm boyutunda karo mozaik ile damalı biçimde kaplanmıştır. Duvarları sıva üzeri boya yapılmıştır.

202 Mekânı–Görevli Odası

Han görevlilerinin kaldığı oda olarak kullanılan 202 mekânına giriş 90x210 cm boyutlarındaki demir kapı (K1) ile sağlanmaktadır. Merdiven kovasının yanında, yapının güney doğusunda yer alan 3.33x4.19 m boyutlarındaki bu mekânın alanı 14,08 m²'dir. +7,23 m kotunda olan bu mekânının girişinde 80x112 cm boyutlarında 10 cm düşük kotta, karo mozaik ile kaplı bir seki yer almaktadır. Mekânın avluya bakan 95x185 cm boyutlarında

ahşap doğramalı giyotin bir penceresi (P4) ve yapının güneydoğu duvarı üzerinde yer alan ve havalandırma boşluğuna açılan 107x190 cm boyutlarında iki ahşap giyotin penceresi (P6) bulunmaktadır. Mekânın zemini 30 cm genişliğinde ahşap ile kaplı, tavanı kuzeybatı-güneydoğu yönünde 8 adet putrelli volta tavandır.

203 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 203 mekânı, yapının güneyinde 202 ve 204 mekânları arasında + 7.25 m kotunda yer almaktadır. Bu mekânın boyutları 3.57x3.82 m, alanı 13.25 m²'dir. Mekâna ulaşım 201 mekânından 90x210 cm boyutlarındaki demir kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Kapının önünde 102x80 cm boyutlarında seki bulunmaktadır. Mekânı 202 mekânından ayıran duvar üzerinde kapı izi tespit edilmiştir. Mekânı aydınlatan avluya bakan duvar üzerinde 95x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin bir pencere bulunmaktadır. Mekânın doğu köşesinde havalandırma boşluğuna açılan 30x98 cm boyutlarında metal bir kapak vardır. Mekânı 202 mekânı ile ayıran duvar üzerinde ise bir baca yer almaktadır. Duvarları sıva üzerine boya kaplıdır. 203 no'lu mekânın zemini 30 cm genişliğinde ahşap ile kaplıdır. Mekânın tavanında kuzeybatı-güneydoğu yönünde 5 adet metal putrel bulunan volta tavan yer almaktadır.

204 Mekânı–Deri Atölyesi

Deri atölyesi olarak kullanılan 204 mekânı yapının güneyinde +7.26 m kotunda yer almaktadır. Mekân yaklaşık 4.10x5.25 cm boyutlarında ve yaklaşık alanı 21.20 m²'dir (Şekil 3.50). Girişin sağlandığı kapı 90x210 cm boyutlarında ve dövme demir malzemelidir (K2). Kapı önünde 83x114 cm boyutlarında seki vardır. Yapının güneybatı duvarı üzerinde mekânı aydınlatan ve metal parmakliklari bulunan 107x190 cm boyutlarında iki ahşap doğramalı giyotin pencere bulunmaktadır. Mekân içerisinde, 203 ve 205 duvarları ile ortak duvarı üzerinde iki adet baca yer almaktadır. Mekânın duvarları sıva üzerine boya yapılmıştır. 204 mekânının özgün zemin kaplama malzemesi ahşap iken, zaman içerisinde pvc esaslı malzeme ile kaplandığı görülmektedir. Mekânın tavanı kuzeydoğu-güneybatı yönünde 8 adet metal putrel bulunan volta tavandır.

205 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 205 mekânı yapının güneybatısında +7.24 m kotunda yer almaktadır. Mekânın yaklaşık boyutları 3.30x5.22 m, alanı ise yaklaşık 17.27 m²'dir. Mekâna giriş özgün metal ve ahşap kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Mekâna ilk girildiğinde zeminde yer alan

87x107 cm boyutlarında seki ile karşılaşılmaktadır. 205 ve 206 mekânları Murat Efendi Sokağa konsol olarak çıkmaktadır. Mekânın iki adet özgün ahşap doğramalı giyotin penceresi bulunmaktadır. Bu pencerelerden 95x185 cm boyutlarındaki özgün ahşap giyotin pencere (P4) avluya açılırken, 107x190 cm boyutlarındaki diğer pencere (P6) ise yapının güneybatı duvarı üzerinde yer almaktadır. Mekânı aydınlatan diğer bir pencere ise 55x190 cm boyutlarında olup çıkmanın dar kenarından sokağa açılmaktadır. 205 mekânının zemini 27 cm genişliğinde ahşap ile kaplıdır. Tavan kuzeydoğu-güneybatı yönünde 5 adet metal putrelden oluşan volta tavandır.

206 Mekânı–Depo

Yapının güneydoğusunda +7.24 m kotunda yer alan 206 no'lu mekâna giriş 90x210 cm boyutlarındaki özgün demir kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Yaklaşık 3.32x5.23 m boyutlarındaki mekânın alanı 17.36 m²'dir. Mekânın avluya bakan 95x185 cm boyutlarında özgün ahşap doğramalı giyotin pencere bulunmaktadır. Diğer bir özgün pencere ise sokağa açılmakta ve yapının güneybatı duvarı üzerinde yer almaktadır. Bu pencerenin boyutları ise diğer pencerelerde olduğu gibi 107x190 cm'dir. 205 mekânında olduğu gibi bu mekândan da çıkmanın dar kenarından sokağa açılan ahşap doğramalı bir penceresi bulunmaktadır. 205 no'lu mekân ile bu mekânı birbirinden ayıran duvar üzerinde bir baca yer almaktadır. Depo olarak kullanılan bu mekânın zemini ahşap kaplı, tavanı volta döşemelidir.

207 Mekânı–Depo

207 mekânı yapının güneyinde yer almaktadır. Bu mekân, yapının güneybatı ve kuzeybatı akslarının kesiştiği güney köşesini oluşturmaktadır. Mekânın özgün aşhap kapısı yok olmuştur. Bu mekânda da girişte zeminde seki yer almaktadir. Mekânın yaklaşık boyutları 4.03x5.43 m iken alanı yaklaşık alanı 21.27 m²'dir. Mekânın Murat Efendi sokağa açılan 107x190 cm boyutlarında çift kanatlı muhdes bir penceresi bulunurken, Tesviyeci Sokağa açılan 85x218 cm boyutlarında iki adet ahşap çift kanatlı muhdes penceresi bulunmaktadır. 208 ve 206 no'lu mekânlarla ortak olan duvarlada iki adet baca bulunmaktadır. Depo olarak kullanılan bu mekânın zemini ahşap ile kaplıdır. Tavanı ise kuzeybatı-güneydoğu yönünde 8 adet metal putrel bulunan volta tavandır.

208 Mekânı–Ofis

Birinci normal katta yapılan çıkma bu kat seviyesinde de 208 ve 209 mekânlarında da devam etmektedir. Bu mekânlar yapının güneybatısında +7.21m kotunda yer almaktadır. 208 mekânı

ofis olarak kullanılmaktadır. Mekânın yaklaşık boyutları 3.39x4.79 m, yaklaşık alanı ise 16.23 m²'dir. Mekâna ulaşım diğer mekânlarda olduğu gibi avludan özgün demir doğramalı kapı (K2) ile sağlanmaktadır. Tesviyeci Sokağı'na açılan 85x218 cm boyutlarında iki adet ahşap doğramalı, giyotin penceresi (P7) bulunmaktadır. Cumbanın kısa kenarından sokağa açılan ahşap doğramalı tek kanatlı 46x185 cm boyutlarında bir penceresi (P8) bulunurken, galeriye açılan duvar üzerinde de 95x190 cm boyutlarında özgün ahşap doğramalı giyotin bir pencere (P4) vardır. Mekânın zemini ahşap ile kaplı, duvarları duvar kâğıdı ile kaplanmıştır. Mekânın tavanı volta döşemelidir.

209 Mekânı–Nakliye Şirketi

Nakliye şirketi olarak kullanılan +7.25 m kotundaki 209 mekânına avludan 90x210 cm boyutlarındaki özgün demir ve ahşap malzemeli bir kapı ile girilmektedir. 4.80x4.44-3.10 m boyutlarındaki mekânın alanı 17.58 m²'dir. 210 mekânı ile birleştiği duvar Kıble Çeşmesi Sokağa paralel ve alt katta yer alan niş bu katta devam etmemektedir. Mekânı aydınlatan dört adet pencere bulunmaktadır. Bunlardan ikisi çift kanatlı biri tek kanatlı muhdes pencerelerdir ve Tesviyeci Sokağa açılmaktadır. Diğer pencere ise 95x190 cm boyutlarında olup avluya bakan, özgün ahşap doğramalı giyotin penceredir. Mekânın zemini ahşap, duvarları duvar kâğıdı ile kaplı olup, tavanı ise kuzeydoğu-güneybatı yönünde 8 adet metal putrelden oluşan volta tavandır.

210 Mekânı–Depo

210 mekânı yapının kuzeyinde +7.21 m kotunda yer almakta ve mekân 85 cm Tesviyeci Sokağa çıkma yapmaktadır. 2.62-3.11 m boyutlarındaki mekânın alanı 8.48 m²'dir. Mekâna ulaşım 201 mekânından 80x210 cm boyutlarındaki özgün ahşap doğramalı bir kapı (K5) ile sağlanmaktadır. Mekânın cepheye açılan duvarı üzerinde iki adet 73x185 cm boyutlarında tek kanatlı, ahşap doğramalı pencereler bulunmaktadır. Cumbanın kısa kenarından sokağa açılan ahşap doğramalı tek kanatlı 46x185 cm boyutlarında bir başka penceresi daha vardır. Mekânın duvarlarında sıva üzerine boya yapılmıştır. Zemini 15 cm genişliğinde ahşap kaplı, tavanı kuzeydoğu-güneybatı yönünde 6 adet metal putrelli volta döşemeden oluşmaktadır.

211 Mekânı–Depo

Yapının kuzeydoğusunda +7.21 m kotunda yer alan 211 mekânı, yapının köşe mekânı konumundadır. Mekânın yaklaşık boyutları 2.74x3.53 m boyutlarında olup, alanı 10.35 m²'dir. Mekâna ulaşım 201 mekânından 80x210 cm boyutlarındaki ahşap bir kapı (K5) ile

sağlanmaktadır. 211 no'lu mekânın Tesviyeci Sokağa açılan iki adet 91x185 cm boyutlarında özgün, ahşap doğramalı giyotin penceresi (P7) bulunurken, Kanatarcılar Sokağa bakan 91x185 cm boyutlarında özgün iki adet ahşap doğramalı giyotin (P7) ve bir adet 46x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin penceresi (P8) bulunmaktadır. 211 mekânın zemini 15 cm genişliğinde ahşap, duvarları duvar kâğıdı ile kaplı olup, tavanı ahşap sunta ile kaplanmıştır (Şekil 3.51).

212 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 212 mekânının boyutları yaklaşık 2.63x3.98 m, alanı ise 10.57 m²'dir. 201 mekânından 212 mekânına, önünde muhdes demir kapı yer alan 80x210 cm boyutlarındaki özgün ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır. Kıble Çeşme Sokağa açılan cumba üzerinde 87x185 cm boyutlarında özgün, iki ahşap doğramalı giyotin pencere yer alırken cumbanın kısa kenarı üzerinde ise 91x185 cm boyutlarında özgün, ahşap doğramalı giyotin penceresi bulunmaktadır. Ayrıca mekândan 213 no'lu mekâna geçişin sağlandığı 80x210 cm boyutlarında ahşap bir kapı vardır. Bu kapı günümüzde kullanılmamaktadır. Zemini ahşap kaplı olan mekânın duvarları duvar kâğıdı ile kaplı, tavanı doğu-batı yönünde uzanan 7 adet metal I putrelli volta döşemelidir.

213 Mekânı–Depo

213 mekânı, 212 mekânına simetrik olarak konumlanmıştır. +7.22 m kotundaki 213 mekânına giriş 80x210 cm boyutlarında özgün, ahşap kapı ile sağlanmıştır. Kıble Çeşme Sokağa 85 cm çıkma yapan konsol üzerinde 87x185 cm boyutlarında özgün, iki ahşap doğramalı giyotin pencere yer alırken cumbanın kısa kenarı üzerinde 91x185 cm boyutlarında özgün, ahşap doğramalı giyotin penceresi bulunmaktadır. Duvarları sıva üzerine boya yapılmış olan mekânın zemini 15 cm genişliğinde ahşap kaplanmıştır. Tavanı doğu-batı yönünde uzanan putrelli volta tavandır.

214 Mekânı–Depo

+7.23 m kotundaki 214 mekânı, yapının doğusunda ve köşede yer almaktadır. Mekânın Kıble Çeşmesi Sokağa bakan 84x185 cm (P7) boyutlarında ahşap giyotin pencereleri bulunmaktadır. Mekânın duvarlarında sıva üzerine boya yapılmıştır. Zemini 15 cm genişliğinde ahşap ile kaplı olan mekânın, tavanı muhdes ahşap kaplama ile kaplanmıştır.

215 Mekânı–Depo

215 mekânına, 201 mekânından 80x210 cm boyutlarinda metal muhdes kapı ile ulaşılmaktadır. İçinde 189x70 cm boyutlarında ocak bulunmaktadır. Mekân depo olarak kullanılmaktadır. Mekânın zemini karo mozaik malzeme ile kaplıdır (Şekil 4.52).

216 Mekânı

216 mekânına girilememiştir (Şekil 4.53).

3.3.1.4. Üçüncü Kat Planı

301 Mekânı–Ana Dolaşım Holü

201 mekânından mermer 19 basamaklı merdivenle +10.53 m kotundaki 301 mekânına ulaşılmaktadır. Bu mekân, üçüncü normal katın mekânlarına ulaşımının sağlandığı dolaşım alanıdır ve diğer katlarda olduğu gibi galeri sınırlarını çevrelemektedir (Şekil 3.54). 78.04 m² alanı bulunan mekânın ortasında 5.00x7.71 m boyutlarında galeri boşluğu bulunmaktadır. 301 no'lu mekânın zemini 20x20 cm boyutlarında siyah-beyaz renkli dama desenli olarak dizilmiş karo mozaik ile kaplanmıştır. Bu mekânın tavanı galeri kenarlarına dik olarak putrel yerleştirilmiş volta tavandır. Buradan 14 rıhtlı, 60 cm genişliğinde, iki kollu metal bir merdiven ile çatıya ulaşılmaktadır (Şekil 4.56).

302 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 202 mekânı merdiven kovasının yanında yer almaktadır. Yapının güney doğusunda yer alan 3.31x3.95 m boyutlarındaki bu mekâna giriş, muhdes ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Mekânın avluya bakan 95x185 cm boyutlarında özgün, ahşap doğramalı giyotin bir penceresi yer alırken, yapının güneydoğu duvarı üzerinde yer alan ve havalandırma boşluğuna açılan 107x190 cm boyutlarında özgün, iki ahşap doğramalı giyotin penceresi (P6) daha bulunmaktadır. Mekânın özgün zemini olan ahşap, pvc esaslı malzeme ile kaplanmış, tavanı 7 adet metal putrelle taşınan volta tavandır.

303 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 303 mekânının boyutları 3.52x3.78 m, alanı 12.85 m²'dir. Mekâna ulaşım 301 mekânından özgün, ahşap doğramalı kapı (K5) ile sağlanmaktadır. Mekânı aydınlatan, avluya bakan duvar üzerinde 95x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin bir penceresi bulunmaktadır. Bu mekânı 202 mekânı ile ayıran duvar üzerinde ise bir baca yer almaktadır. 101 no'lu mekânının ahşap olan zemini sonradan pvc esaslı malzeme ile

kaplanmıştır. Bu mekânın tavanı 5 adet metal putrelle taşınan volta tavandır.

304 Mekânı–Depo

304 mekânı yapının güneyinde +10.55 m kotunda yer almaktadır. Mekân yaklaşık 3.95x4.88 m boyutlarında ve alanı yaklaşık 21.07 m²'dir. Mekânın ahşap giriş kapısı (K5) özgündür. Yapının güneybatı duvarı üzerinde mekânı aydınlatan 107x190 cm boyutlarında iki ahşap doğramalı giyotin pencere bulunmaktadır. 305 mekânı ile bu mekân arasında bağlantının sağlandığı ahşap bir kapı yer almaktadır. Mekân içerisinde, 303 ve 305 duvarları ile ortak duvarı üzerinde iki adet baca yer alır. 304 mekânının özgün zemin kaplama malzemesi olan ahşap üzerine halı kaplanmıştır. Mekânın tavanı kuzeydoğu-güneybatı yönünde 8 adet metal putreli bulunan volta döşemedir.

305 Mekânı–Torna Atölyesi

Torna atölyesi olarak kullanılan 305 mekânı, yapının güneybatısında +10.55 m kotunda yer almaktadır (Şekil 4.40). Mekânın yaklaşık boyutları 3.32x5.01 m iken alanı yaklaşık 17.34 m²'dir. 305 ve 306 mekânları Murat Efendi Sokağa bu katta da çıkma yapmaktadır. Bu iki mahallin arasında kapatılmış ahşap kapı vardır (Şekil 3.57). Mekânda iki adet ahşap doğramalı giyotin pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden 95x185 cm boyutlarındaki özgün ahşap doğramalı giyotin pencere avluya açılırken, 107x190 cm boyutlarındaki diğer ahşap çift kanatlı muhdes pencere ise yapının güneybatı duvarı üzerinde yer alarak Murat Efendi Sokağı'na açılmaktadır. Mekânı aydınlatan diğer bir pencere ise ahşap doğramalı 55x190 cm boyutlarında olup çıkmanın dar kenarından sokağa açılmaktadır. 305 mekânının zemini ahşap üzeri pvc ile kaplıdır. Tavan ise kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan 9 adet I putrelli taşıyıcısı bulunan volta döşemedir.

306 Mekânı–Deri Atölyesi

Yapının güneydoğusunda yer alan 306 no'lu mekân 305 mekânının simetriğidir. Yaklaşık 3.36x5.23 m boyutlarındaki mekânın alanı 17.50 m²'dir. Günümüzde 307 mekânı ile birlikte deri atölyesi olarak kullanılmaktadır. İki mekânın bağlantısının sağlandığı kapı mevcut değildir, ancak bu açıklık kullanılmaktadır. Mekânın aydınlığını sağlayan ve avluya bakan 95x185 cm boyutlarında ahşap doğramalı giyotin pencere bulunmaktadır. Diğer bir pencere ise sokağa açılmakta ve yapının güneybatı duvarı üzerinde yer almaktadır. Bu muhdes çift kanatlı pencerenin boyutları ise diğer pencerelerde olduğu gibi 107x190 cm'dir. 305 mekânında olduğu gibi bu mekânda da çıkmanın dar kenarından sokağa açılan ahşap bir

pencere bulunmaktadır. 305 no'lu mekân ile bu mekânı birbirinden ayıran duvar üzerinde bir baca yer almaktadır. Mekânın tavanında ise kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan 9 adet I putrelli taşıyıcısı bulunan volta döşeme bulunmaktadır.

307 Mekânı–Deri Atölyesi

307 mekânı yapının güneyinde yer almaktadır. Mekânın yaklaşık boyutları 4.06x5.44 m, alanı ise yaklaşık 21.16 m²'dir. Girişin sağlandığı metal kapı muhdestir. Mekânın Murat Efendi Sokağı'na açılan 107x190 cm boyutlarında muhdes çift kanatlı ahşap bir penceresi, Tesviyeci Sokağa açılan 85x218 cm boyutlarında iki adet muhdes çift kanatlı penceresi vardır. Mekânın zemini ahşap ile kaplıdır. Tavanı ise kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan 8 adet I putrelli taşıyıcısı bulunan volta döşemelidir.

308 Mekânı–Depo

Birinci normal katta yapılan çıkma bu kat seviyesinde de 308 ve 309 mekânlarında devam etmektedir. Bu mekânlar yapının güneybatısında yer almaktadır. 308 mekânı depo olarak kullanılmaktadır. Tesviyeci Sokağı'na açılan iki adet çift kanatlı muhdes pencere bulunmaktadır. Cumbanın kısa kenarından sokağa açılan ahşap doğramalı, tek kanatlı bir başka bir pencere ile galeriye açılan duvar üzerinde ise 107x190 cm boyutlarıda özgün bir pencere daha bulunmaktadır. Mekânın zemini pvc ile kaplıyken tavanı kuzeydoğu güneybatı yönünde uzanan 8 adet I putrelli taşıyıcısı bulunan volta döşemedir.

309 Mekânı–Depo

309 mekânı, 308 mekânının simetriği konumundadır. Depo olarak kullanılan mekân +10.53 m kotunda yer almakdır. Mekânın girişi 80x210 cm boyutlarındaki özgün ahşap kapı (K5) ile sağlanmaktadır. Tesviyeci Sokağı'na açılan iki adet çift kanatlı muhdes penceresi vardır. 301 no'lu mekâna bakan 95x185 cm boyutlarında özgün, ahşap doğramalı giyotin penceresi bulunmaktadır. Mekânın duvarlarına sıva üzerine boya yapılmıştır. Zeminde ahşap kaplama üzeri pvc kaplama bulunmaktadır. Mekânın tavanı kuzeydoğu-güneybatı yönünde 8 adet I profilli metal putrelli volta döşemedir.

310 Mekânı–Depo

310 mekânı yapının kuzeyinde yer almakta ve mekân üçgen şeklinde Tesviyeci Sokağa 45 cm çıkma yapmaktadır (Şekil 3.58). Mekâna ulaşım 301 mekânından 80x210 cm boyutlarındaki muhdes ahşap doğramalı bir kapı ile sağlanmaktadır. 310 ile 311 mekânları arasındaki duvar

üzerinde bir niş vardır. Bu nişin özgün tasarımında 311 mekânına bakan pencere olduğu düşünülmektedir (Şekil 3.59). Zaman içerisinde kapatılarak bu mekânlar iki ofis haline getirilmiştir. Mekânın cepheye açılan duvarı üzerinde iki adet 73x185 cm boyutlarinda tek kanatli muhdes penceresi bulunmaktadır. Cumbanın kısa kenarında sokağa açılan ahşap doğramalı tek kanatlı bir başka pencere daha bulunmaktadır. Mekânın zemini ahşap kaplıyken tavanı volta döşemelidir.

311 Mekânı–Ofis

Bu mekâna girilememiştir. Mekâna giriş 131x210 cm boyutlarında ahşap bir muhdes kapı ile sağlanmakta, Tesviyeci Sokağa açılan 191x185 boyutlarinda (P9) çift kanatlı, ahşap muhdes penceresi bulunmaktadır.

312 Mekânı–Depo

Depo olarak kullanılan 312 mekânına, 301 mekânından ulaşılmaktadır. Mekâna giriş muhdes ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Mekânın 185x210 cm boyutlarında (P12) tek kanatlı ahşap bir penceresi bulunmaktadır. Mekânın zemini 20x20 cm boyutlarında siyah ve beyaz renklerde damalı olarak döşenmiş karo mozaik malzeme ile kaplıdır. Tavanı kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda, 301 mekânına parelel ve devamı şeklinde volta döşemelidir.

313 Mekânı–Büro

Büro olarak kullanılan bu mekâna girilememiştir.

314 Mekânı–Depo

314 mekânı tuvalet mekânlarına geçişin sağlandığı hol konumundadır ve merdiven kovasının yanında yer almaktadır. Bu mekândan tuvalet olarak kullanılan 315 ve 316 mekânlarına geçilmektedir. L biçiminde olan mekânın havalandırma boşluğuna bakan 84x135 cm boyutlarında muhdes bir penceresi vardır. Zemini karo mozaik kaplı olan mekânın tavanı volta döşemelidir.

315 Mekânı–Depo

Bu mekâna girilememiştir.

316 Mekânı-Helâ

Tuvalet olarak kullanılan bu mekâna giriş 60x180 cm boyutlarında muhdes ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Alaturka helâ taşı bulunan mekânın zemini karo mozaiktir. Tavanı volta

döşemelidir.

3.3.2. Cepheler

3.3.2.1. Kuzeybatı Cephesi

Kuzeybatı cephesi, yapının giriş kapısının yer aldığı cephedir (Şekil 3.60). Parselin kuzeyinde yer alan ve Kıble Çeşmesi Sokağı'na açılan yapının, günümüzdeki Kuveloğlu Han'dan daha önceki bir dönemde inşa edildiğini kanıtlayan kitabesi bu cephede bulunmaktadır (Şekil 3.65,66). Kitabe üzerinde ilk yapım tarihi yazmaktadır. İki dönemli mevcut yapının cephe tasarımlarında bu farklılık görülmektedir. Sonradan eklenen bölümde ilk yapıda kullanılan elemanların tekrarı ile cephe düzeni daha yalın bir tasarımla devam ettirilmiştir. Zemin kat seviyesinde ilk dönem yapının giriş kapısı, plastırlarla vurgulanmıştır. Bu giriş üzerinde yer alan kitabe sonradan konulan havalandırma borusunun arkasında kalmıştır. Kuveloğlu Han'ın giriş kapısı kapatılmış ilk kapının yanında yer almakta olup basık kemerli ve taş sövelidir. Yapının çift kanatlı demir kapısı özgündür. Zemin kat seviyesinde, ana giriş kapısının solunda kalan bölümde Z10 mekânının bu cepheye bakan bölümünde alüminyum doğramalı penceresi ve ilk yapılan yapının kapatılan kapısının taş plastırları yer almaktadır. Kapının sağında kalan bölümde ise taş söveli iki adet pencere bulunmaktadır.

İlk dönem yapısının birinci ve ikinci katları korint başlıklı plastırlarla düşeyde üç bölüme ayrılmış olup, saçak kotu seviyesinde bir silme ile sonlandırılmıştır. Birinci ve ikinci normal kat seviyelerinde yer alan giyotin pencereler aynı boyut ve biçimdedir. Birinci kat seviyesinde yer alan pencerelerin kenarlarında ion başlıklı plastırlar bulunmaktadır. Pencere lento seviyesinde ise bir silme ile iki giyotin pencerede bütünlük sağlanmıştır. Silme üzerinde pencerelerin her iki kenarından başlayarak ortaya doğru gelen, uçlarında çiçek motifi olan kabartma bezeme elemanları bulunmaktadır. Bu elemanlar ortada farklı bir dekoratif elaman ile bütünlük sağlayarak sonlanmıştır. İkinci kat seviyesinde de giyotin pencereler, birinci normal katta olduğu gibi ion başlıklı plastırlarla düşeyde sınırlandırılarak, pencere üst kotu seviyesinde silme ile sonlandırılmıştır (Şekil 4.62,63).

Kuveloğlu Han'ın cephesinde ise görsel bütünlük sağlanması açısından korint başlıklı plastırlar kullanılmıştır. Giriş kapısı üzerinde yer alan ve üç kat boyunca devam eden çıkmanın köşelerinde korint başlıklı plastırlar yer almaktadır (Şekil 4.64). Çıkma zemin kat seviyesinde üç adet konsol ile desteklenmektedir. Birinci, ikinci ve üçüncü kat seviyesinde çıkma üzerinde yer alan pencerelerde de, ilk dönem yapısında görülen ion başlıklı plastırlar kullanılmıştır. Çıkma üzerinde yer alan pencere kenarlarında ve iki pencere ortasında ion

başlıklı plastırlar yer almaktadır. Bu plastırlar pencere seviyesinde bir silme ile sonlanmıştır. Pencereler arasında kalan bölümde ise bezeme amaçlı dikdörtgen çerçeve elemanlar bulunmaktadır. Üç kat boyunca çıkma üzerinde yer alan pencerlerde bu cephe düzeni aynıdır. (Şekil 4.50) Çıkmanın sağında kalan, cephenin diğer bölümünde ise, yapı köşesinde korint başlıklı plastır yer almaktadır. Çıkma ile bu plastır arasında kalan bölümde yer alan pencerelerin düzeni, çıkma üzerinde yer alan pencere düzeni ile aynıdır. Pencereler bu bölümde de ion başlıklı plastırlarla sınırlandırılmış ve silme ile sonlandırılmıştır. Üçüncü kat ile saçak kotu arasında kalan ve sonradan yapıldığı düşünülen bölümde herhangi bir bezeme elaman kullanılmayarak düz bitirilmiştir. Cephe üzerinde sıva dökülmeleri gözlenmektedir. Cephe yüzeyinde silme ve bezeme elemanlarında da kopmalar gözlenmektedir. Bu kopmaların tehlikelere sebep olmaması için birinci kat seviyesinde, günümüzde (2009) metal bir koruma saçağı yapılmıştır.

3.3.2.2. Kuzeydoğu Cephesi

Kuzeydoğu cephesi, Kuveloğlu Han'ın Kıble Çeşmesi Sokağı'na bakan cephesidir. (Şekil 3.68,69) Kuzeydoğu kısmında ilk dönem yapısı yer almaktadır ve bu cepheyi bu yapı oluşturmaktadır. Binanın cephesi üç bölümde incelenebilir. Cephenin üç bölümünden ilki diğer katlardan daha yüksek olan zemin kat ile birinci normal kat seviyesi arasında kalan ve zemin kat cephesini kapsayan alandır. Zemin kat seviyesinin bitimiyle başlayıp ikinci normal kat seviyesinin bitiminde yer alan silme arasında kalan alan ikinci bölüm; silme ile saçak arasında kalan alan da üçüncü bölümü olarak anlatılmıştır.

Zemin kat seviyesinde Z10, Z11, Z12 mekânlarının giriş cepheleri yer almaktadır. Dükkânlar birbirinden dikdörtgen çerçeve elemanlardan oluşan plastırlar ile ayrılmıştır. Dükkânların cephe doğramaları özgün değildir ve zaman içerisinde değiştirilmiştir. Z10 mekânı metal kepenk ile kapatılmakta, Z11 mekânı doğramaları demir malzeme ile oluşturulmuş iken, Z12 mekânı cephesi ise alüminyum doğramalıdır.

Cephenin ikinci bölümünü birinci ve ikinci normal katlar oluşturmaktadır. Cephenin orta aksında iki kat boyunca devam eden bir çıkma yer almaktadır. Çıkmanın ve yapının köşelerinde korint başlıklı plastırlar cepheyi düşey olarak sınırlandırmaktadır (Şekil 3.70). Zemin kat bitim seviyesinde çıkma, köşeler de iki adet, ortada ise bir adet konsol ile desteklenmektedir. Kuzeybatı cephesinde olduğu gibi bu cephede de, bu katlar seviyesinde pencere düzeni sürekliliği gözlenmektedir. Çıkma üzerinde yer alan bütün pencerelerin kenarlarında iyon başlıklı plastırlar bulunmaktadır. (Şekil 3.71) Kat seviyelerinde yer alan

pencereler, üzerindeki silme ile ikili gruplar halinde düzenlenmiştir. Silme üzerinde ise pencere bloğunun her iki kenarından başlayarak ortaya doğru gelen, uçlarında çiçek motifi olan bezeme elemanları bulunmaktadır. Bu elemanlar ortada farklı bir bezeme elamanı ile bütünlük sağlayarak sonlanmıştır (Şekil 3.72,73). İkinci kat seviyesinde de giyotin pencereler, birinci normal katta olduğu gibi ion başlıklı plastırlarla düşeyde sınırlandırılarak pencere üst seviyesinde silme ile sonlandırılmıştır. Cephenin çıkma dışında kalan yüzeylerinde de pencere düzeni aynı devam etmektedir.

Cephenin üçüncü kat seviyesinde normal cephe düzeninden farklı bir düzen vardır. Bu bölümde prese tuğlalar ile kolonlar oluşturulmuş, metal bir gergi sistemi ile döşeme hizasından bina kuşaklanmıştır (Şekil 3.70). Pencereler üzerinde kalan bölüm ise çatı parapetini oluşturmaktadır. Parapet duvarı üzerinde saçağa ait olduğu düşünülen ahşap taşıyıcı izleri bulunmaktadır. Kuveloğlu Han'ın çatısının ilk tasarımda teras olduğu ve zaman içerisinde kırma çatı ile değiştirildiği düşünülmektedir.

3.3.2.3. Güneybatı Cephesi

Güneybatı cephesi, Kuveloğlu Han'ın Murat Efendi Sokağı'na bakan cephesidir. Giriş katı üzerine üç katlı olarak inşa edilen yapı, yatayda kat döşeme seviyelerinde silme ile birbirinden ayrılmıştır. Cephenin orta bölümünde, ikinci normal kat seviyesinde başlayıp saçak seviyesine kadar devam eden bir çıkma yer almaktadır. (Şekil 4.75)

Zemin kat seviyesi zaman içerisinde yükseltilmiş yol zemini nedeniyle toprak altında kalmıştır ve pencerelerin bir bölümü cephede gözlenmektedir. Toprak altında kalan bu cephe pencereleri kullanılmamaktadır. Pencerelerin kenarlarında sıva ile yapılan söveler vardır. Bu cephede sıva dökülmeleri en belirgin bozulmadır. Zemin kat bitim seviyesinde yer alan silme seviyesinde metal kılıç elemanlar gözlenmektedir.

Birinci normal kat seviyesinde pencere düzeni aynı biçimde devam etmektedir. Bu seviyede de cephe yüzeyinde ve pencere sövelerinde sıva dökülmeleri gözlenmektedir.

İkinci normal kat seviyesinde cumba başlamaktadır. Çıkma, kenarlarda ve ortada birer konsol ile desteklenmiştir. Çıkma yüzeyi üzerinde bu kat seviyesinde iki pencere bulunmaktadır. Ahşap doğramalı giyotin pencereler, sıva ile oluşturulan sövelerle çevrelenmektedir. Çıkmanın solunda kalan cephe yüzeyinde bir pencere bulunurken, sağında kalan bölümünde iki pencere vardır. Bu kat döşeme seviyesinde de metal kılıçlar birinci kat döşemesi seviyesinde olduğu gibi gözlenmektedir.

Üçüncü normal kat seviyesinde cephe düzeni diğer katları tekrar etmektedir. Bu kat çatı parapet duvarı ile sonlanmaktadır. Parapet duvarı üzerinde saçağın ahşap taşıyıcı izleri bulunmaktadır. Cephe üzerinde sıva dökülmeleri gözlenmektedir. Sıva dökülmeleri hem pencere sövelerinde hem de cephe yüzeylerinde devam etmektedir. Metal kılıç elemanlarda korozyon başlamıştır. İkinci normal kat seviyesinde, yapının batı kenarında sokak aydınlatma elemanı cepheye asılmıştır.

3.4. Taşıyıcı Sistem Özellikleri

3.4.1. Temeller

Yapı içinde ya da çevresinde kazı ve sondaj imkânı olamadığından temeller hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

3.4.2. Duvarlar

Yapının kâgir beden duvarları giriş katta 55-65 cm, 1. ve 2. katlarda 30–50 cm, 2.katta 3. katta ise 30 cm'dir. Tuğla duvarlarda pencere, kat silmesi, plastır gibi mimari elemanlarda taş elemanlar kullanılmıştır. Kat hizasında volta döşemeler metal kılıçlarla dış duvarlara bağlanmıştır. Duvarlarda 22x11x7 cm boyutlarında dolu harman tuğlası kullanılmıştır (Şekil 3.76). Altında taşıyıcı duvarlar bulunmayan çıkma duvarlarında ise 20,5x10x6,5 cm boyutlarında delikli tuğla kullanılmıştır (Şekil 3.77). Duvarların tuğla yüzeyleri içten ve dıştan sıvanmıştır.

Yapının iç taşıyıcı duvarları 50 cm iken bölme duvarları 30 cm'dir. Kapı söveleri, pencere denizlikleri gibi mimari elemanlarda taş, diğer bölümlerde tuğla kullanılmıştır. Duvarların tuğla yüzeyleri sıvanmıştır (Şekil 3.78).

3.4.3. Döşemeler

Yapının taşıyıcı sisteminde döşemeler volta döşemelidir (Şekil 3.79). Çelik putreller 5x17 cm boyutlarındadır ve yaklaşık 45-55 cm aralıklarla yerleştirilmiştir. İki putrel arasındaki 20x14x6.5 cm boyutlarındaki tuğlaların alt yüzü sıvalıdır.

3.4.4. Metal Taşıyıcı Elemanlar

Zemin katın üstündeki katlarda bulunan ve avlunun çevresinde volta döşemeyi desteklemek amacı ile metal dikmeler kullanılmıştır. Giriş katta 7.5x7.5 cm kesitinde, içi dolu kare profil şeklinde olan dikmeler taş kaideye oturmaktadır. Birinci, ikinci ve üçüncü katlarda 5x5 cm kesitinde devam eden metal elemanlar avluyu çevreleyen 17x5 cm boyutlarındaki I profil

kirişi desteklemektedir (Şekil 3.80). Ayrıca taşıyıcı duvarlar, köşelerde ve mekân ortalarında olmak üzere 74-62x6x1.5 cm boyutlarındaki metal kılıçlarla bağlanmışlardır.

3.4.5. Örtü Sistemi

Kuveloğlu Han ve avlusu kırma çatı ile örtülüdür (Şekil 4.81). Yapının ortasında yer alan avlunun çatısı metal doğrama arası cam ile kapatılmıştır. Metal çatı 12x5 cm'lik gergiler ile bulon bağlantı sistemi ile birbirine bağlanmıştır (Şekil 3.82). Diğer mekânların üzeri ise ahşap taşıyıcılı kırma çatı (Şekil 3.85,86) olup, marsilya tipi kiremit ile kaplıdır (Şekil 3.83,84). Çatıda ikinci dönemde yapılan mekânların tümüne ait bacalar bulunmaktadır. Birinci dönem yapısının üzerinde baca bulunmamaktadır.

3.5. Mimari Elemanlar

3.5.1. Merdivenler

Yapının merdiven kovası, güneydoğu yönünde giriş aksının tam karşısında konumlanmıştır. İki kollu, ara sahanlıklı mermer basamaklı merdivenler zemin kattan 3. kata kadar 4 adet I putrel ile taşınmaktadır. 3. kattan çatıya çıkılan merdiven ise metal olarak yapılmıştır. 2.99x4.15 m boyutlarındaki merdiven kovasının sahanlık bölümünde köşeler pahlıdır. 138x28 cm boyutlarındaki 22 adet mermer basamaklı merdiven ile -0.05 m kotundaki giriş kattan +3.97 m kotundaki 1. kata çıkılmaktadır. Yaklaşık rıht yüksekliği 17.5 cm'dir. +2.05 m kotunda ara sahanlık yer almaktadır. +3.97 m kotundaki 1. kattan +7.21 m kotundaki 2. kata 20 basamakla çıkılmakta ve +5.59 m kotunda ara sahanlık bulunmaktadır. +10.53 m kotundaki üçüncü kata 20 basamakla çıkılırken ara sahanlık +8.86 m kotunda yer almaktadır. Üçüncü katta +10.53 m kotundan çatı arasındaki +13.57 m kotuna, 14 basamaklı ve 11.91 kotunda ara sahanlığı bulunan L biçiminde metal bir merdiven ile çıkılmaktadır. Merdivenin duvara birleştiği yerde karo mozaik süpürgelikler bulunmaktadır. Merdivenin metal korkuluğu 92 cm yüksekliğinde olup ahşap küpeştelidir.

3.5.2. Kapılar

Kuveloğlu Han'ın kapıları, tezin 3.3.1 bölümünde mimari tanımlama kısmında anlatılmıştır. Yapının ana giriş kapısı (K1) özgündür. 194x288 cm boyutlarında metal olarak imal edilmiş olan kapı iki kanatlıdır. 38 cm'lik taş söve ile çevrelenen kapının üzerinde aydınlık penceresi bulunmaktadır. Kapının ortasında dökme kalıptan imal edilmiş bezemeler yer almaktadır. Giriş katında mekânların özgün kapıları (K2), dışta ahşap, içte metal olan iki kapıdan oluşmaktadır (Şekil 3.87,88). Zaman içinde ahşap kapılar tamamen yok olmuş ya da sadece

kasaları kalmıştır. Diğer katlardaki K2 no'lu kapılardan farklı olarak giriş katta ki kapılarda sövelerin üzerinde aydınlık pencereleri bulunmaktadır. Z02 ve Z08 mekânlarında (K3 ve K4) muhdes ahşap kapılar vardır.

Birinci ve ikinci katta ilk dönem yapısına ait mekânların kapısı üzeri basık kemerli, üç parçadan oluşan tablalı kanadı bulunan, 228x98 cm boyutlarında ahşap kapılardır (K5) (Şekil 3.89). İkinci dönem yapısına ait mekânlarda ise taş söveli dışta iki kanatlı, camlı, 106x218 cm boyutlarında ahşap kapı yer alırken içte, 90x210 cm boyutlarında tek kanatlı metal kapı bulunmaktadır. 115, 116 ve 102 no'lu mekânların girişlerinde muhdes kapılar (K6 ve K7) vardır. İkinci katta, 215 no'lu mekânın girişinde muhdes metal kapı bulunmaktadır.

Üçüncü katta mekânların genelinde özgün olarak basık kemerli, tablalı ahşap kapı (K5) kullanılmıştır. 311, 312 ve 313 no'lu mekânlara açılan içten metal dıştan ahşap kapılar (K2) kullanılmıştır. 302, 307, 311, 312, 313 ve 314 no'lu mekânlarda muhdes ahşap ve metal kapılar yer almaktadır. Kapı doğrama çizimleri projede verilmiştir.

3.5.3. Pencereler

Yapıda giriş katta genel olarak çift kanatlı ahşap pencereler kullanılmıştır. Mekânlardan avluya bakan P1 tipinde 89x212 cm boyutlarında çift kanatlı, ahşap pencere bulunmaktadır. Pencernin kenarları sıvalı, denizliği 119x16 cm boyutlarında taştır, ahşap pencerenin önünde metal korkuluk bulunmaktadır. 102 no'lu mekânın avluya bakan P3 no'lu 235x125 cm boyutlarında çift kanatlı ahşap pencereleri bulunmaktadır. Pencerelerin kenarlarında 43 cm genişliğinde taş söve bulunmaktadır. Denizliği 190x16 cm boyutlarında olup, pencerenin önünde metal korkuluk bulunmaktadır. Ayrıca, Tesviyeci Sokağa bakan ikili modül şeklinde P2 no'lu, çift kanatlı ahşap pencereler bulunmaktadır. 208x88 cm boyutlarındaki iki pencerenin etrafında 16.5 cm kalınlığında taş söve dönmekte, ahşap pencerenin dışında metal parmaklık bulunmaktadır.

Birinci katta çeşitli boyut ve tipte ahşap doğramalı giyotin pencereler yer almaktadır. İlk dönem binasına ait pencereler (P7) yaklaşık 185x92-84-74-70 cm boyutlarındadır. İkili modül olarak tasarlanmış pencerelerde taş denizlik ve üzerinde taş silme yer almaktadır. Kenarlarında ise iyon başlıklı plastırlar bulunmaktadır. İkili modülün üzerinde, basık kemer biçiminde iki yaydan oluşan ve ucunda çiçek motifi bulunan silmeler vardır. Bu iki elemanın ortasında çiçek ve deniz kabuğu motifleri bulunan süsleme elemanı yer almaktadır. Bu bezeme Kıble Çeşmesi Sokak ve Tesviyeci Sokak cephelerinde kullanılmıştır. Çıkma yapan konsolların iki yanında P8 no'lu ahşap doğramalı giyotin pencere kullanılmıştır. Bu

pencerenin boyutları 185x45 cm'dir. Üstünde taş silme bulunan pencerelerde taş denizlik ve iki yanında taş plastırlar vardır. İkinci dönem yapısında Tesviyeci Sokağı'na bakan pencereler ilk dönem yapısındakiler ile boyutsal ve biçimsel olarak benzerlik içindedir. Sadece pancerelerin üst kısımdaki bezeme ikinci dönem yapısında bulunmamaktadır. Murat Efendi Sokak'ta ise farklı bir pencere düzeni bulunmaktadır. 190x107 cm boyutlarındaki pencerenin (P6) üzeri basık kemerli, kenarlarında tuğla üzerine sıva yapılarak 26.5 cm'lik bir söve oluşturulmuştur. Ahşap ve giyotin biçiminde olan pencerenin denizliği taştır. Avluya bakan pencereler ise 95x185 cm boyutlarında, giyotin ve ahşap doğramalı pencerelerdir (Şekil 3.90,91).

İkinci kat pencere düzeni birinci kata göre, ilk dönem yapısı üzerinde farklılık göstermektedir. Boyutsal düzenleri aynı olan pencerelerin üst bezemeleri farklıdır. Birinci katta pencere üzerindeki süsleme elemanın yerine, ikinci katta daha kalın bir silme kullanılmıştır. Diğer pencereler aynı boyut ve biçimde bir üst katta kullanılmıştır. Murat Efendi Sokak'ta çıkma yapan konsolun iki yanında P9 no'lu pencereler kullanılmıştır. 185x63 cm boyutlarında, üstü basık kemerli, kenarları tuğla üzerine sıva söveleri olan taş denizlikli ahşap doğramalı giyotin pencerelerdir.

Üçüncü katta pencere düzeni farklılaşmaktadır. Özgün haliyle teras olan 311, 312, 313 mekânlarının tuğla duvarlarının araları pencere ile kapatılarak mekân haline getirilmiştir. Dolayısıyla, bu mekânlarda muhdes pencereler (P9,P10,P11,P12) bulunmaktadır. 311 mekânında bulunan ve Tesviyeci Sokağa bakan 191x185 cm boyutlarındaki P9 no'lu pencere çift kanatlı ve ahşaptır. Ayrıca, mekânda Kıble Çeşmesi Sokağa bakan 34x185 cm boyutlarında 2 adet pencere (P10) daha bulunmaktadır. P11 no'lu 196x185 cm boyutlarında tek kanatlı ahşap pencere Kıble Çeşmesi Sokağa bakmaktadır. P12 no'lu pencere 210x185 cm boyutlarında pvc esaslı tek kanatlı penceredir. Üçüncü katın diğer pencereleri ikinci katın tekrarıdır. Murat Efendi Sokağı'na bakan tüm pencereler değiştirilerek çift kanatlı ahşap pencere yapılmıştır.

3.5.4. Pencere Kapakları

Birinci, ikinci ve üçüncü kat üzerinde yer alan ve Murat Efendi Sokağı'na bakan pencerelerin iç kısmında metal kapakları bulunmaktadır. Taşıyıcıları yerinde gözlenen bu elemanlar günümüze gelememiştir.

3.6. Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri

19. yüzyıl sonunda inşa edilen yapıda zaman içerisinde kullanım gereksinimleri doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Yapı, günümüze plan düzeni açısından özgün haliyle gelse de yapı malzemelerinde ve elemanlarında çevresel etkenler sonucu ve kullanıcıların yol açtığı bozulmalar vardır.

3.6.1 Malzeme Bozulmaları

Yapıda genel olarak dış sıvalarında fiziki koşullar sonucu özellikle nem kaynaklı dökülmeler oluşmuştur. Cephedeki bu nem taş malzemeli bezemeleri de etkilemiş, plastır ve silmelerde, yüzey kayıpları meydana getirmiştir (Şekil 3.98). Metal bağlantı elemanlarının korozyonu sonucunda taş malzemeli elemanlarda kısmi kopmalar vardır.

Ahşap doğramaların dış kısımlarında mantarlaşma ve kurtlanma bulunmaktadır.

Islak hacimlerin bulunduğu mekânlarda duvarlarda sıva dökülmeleri ve döşeme taşıyıcı putrellerinde korozyon vardır (Şekil 3.99). Boyanmamış metal elemanlarda genel olarak korozyon gözlenmektedir.

Işıklığı örten metal çatı su almaktadır. Cam-metal birleşimleri yer yer açılmış olan çatının bazı camları kırılmıştır.

Çatı konstrüksiyonunu oluşturan ahşaplar kötü durumdadır. Çatının yer yer su alan bölgelerinde çatı ahşaplarında mantarlaşma ve kurtlanma gözlenmektedir.

Murat Efendi Sokak cephesinde yol kotu yükseldiğinden giriş kat mekânların iç yüzeylerinde nemden dolayı çiçeklenme bulunmaktadır.

3.6.2 Taşıyıcı Sistem Bozulmaları

İki dönemde yapılan yapının ara kesitinde olan tuvalet mekânlarındaki kuzeydoğu duvarında strüktürel çatlaklar bulunmaktadır. Mekânın havalandırma boşluğuna bakan pencerelerinin köşe noktalarından metal kılıçlara doğru uzanan çatlaklar izlenmektedir. 1. ve 2. Dönem yapıları arasındaki derzin, bu çatlak ile ne ölçüde örtüştüğü sıva raspası sonucu anlaşılacaktır.

3.6.3 Mekânsal bozulmalar

Mekânsal bozulmaların en önemli sebebi ihtiyaçlara çözüm bulmak için yapılan müdahalelerdir. Yapının bodrum katına ulaşan kapaklar, pencereler ve kullanılmayan sarnıç ağzı kapatılmıştır. Z02'nin bodrumuna inen mediven ve boşluğu çöple dolmuştur. Z08

mekânında ahşap taşıyıcılı bir asma kat ve mekânda imalat yapabilmek için bir ocak yapılmıştır. Z12 mekânında ahşap taşıyıcılı asma kat yapılmıştır (Şekil 3.100). Z11 no'lu mekânda tavan alçıpan ile kaplanmıştır. Avluda merdiven altı, ahşap bir bölme duvarı ile çay ocağı mekânı yaratılmıştır.

Yapının Murat Efendi Sokağı'na bakan pencerelerden birçoğu zaman içinde özgün olmayan pencerelerle değiştirilmiş, sokak kotuna yakın olan 1. kat pencereleri depolara mal giriş-çıkışında kullanılmak üzere genişletilmiş metal kapaklı ya da kapı haline getirilmiştir. 112 ve 113 mekânları arasında bulunan kapı kapatılmıştır.

İkinci katta, 204 mekânının duvar ve tavanı ahşap ile kaplanmıştır. 211 mekânının duvarları duvar kâğıdı, tavanı ise sunta ile kaplanmıştır.

Üçüncü katta, özgün haliyle teras olan 311, 312, 313 mekânlarının araları bölünerek ve taşıyıcı tuğla duvarların araları pencereler ile kapatılarak bu bölümler mekân haline getirilmiştir. 306 ve 305 no'lu mekânlar arasında bulunan kapı kapatılmış, yerine duvar örülmüştür. 304 ile 305 mekânları arasındaki kapı boşluğu ise sunta ile kapatılmıştır. 307 ile 306 mekânları arasındaki duvarda kapı boşluğu bulunmaktadır.

3.6.4. İnsanların neden olduğu bozulmalar

3.6.4.1. Kasıtlı tahribat

Güneybatı cephesi üzerine sokak lambası monte edimiş, 3. kat penceresine klima cihazının dış ünitesi asılmıştır. Tesviyeci ve Kıble Çeşmesi Sokak boyunca koruma demirleri binaya monte edilmiştir. K1 no'lu kapıların dış ahşap kanatlarının birçoğu yok olmuştur. Muhdes olan pis ve temiz su boruları özensiz bir şekilde döşenmiş, avludan geçen pis su gideri mermer döşemeleri tahrip etmiştir. Cephelere; tabelalar, reklam panoları ve tenteler özensiz bir biçimde asılmıştır (Şekil 3.101).

3.6.4.2. Bakımsızlık

Yapıda gerekli bakımlar yapılmadığından birçok doğrama ve kapı kullanılamaz hale gelmiştir. Binada boyalı yüzeyler çevresel etkenler sonucu oluşan kirlilik dolayısıyla kötü durumdadır. Metal elemanlara gerekli kimyasal koruyucular uygulanmaması ve bu elemanların hava ile teması sonucunda yüzeylerde korozyon gözlenmektedir. Tesisat borularının zaman içerisindeki tahribatının sebep oldugu sızıntılardan dolayı yapı duvarlarında nem oluşmuştur. Bunun sonucu olarak sıvalarda dökülmeler ve yüzeylerde bitkilenmeler gözlenmektedir.

3.6.4.3. Kötü Onarım

Duvarlarda dökülen sıvalar çimento esaslı harç ile onarılmaya çalışılmıştır (Şekil 3.102). Metal elemanlar altındaki boya ve pas tabakaları kaldırılmadan tekrar tekrar boyanmıştır. Birçok doğrama yağlı boya ile farklı renklerde boyanmış, doğrama kilit ve kolları değiştirilmiştir. Konsolların alt kısımlarında bulunan mermer elemanların üzeri plastik boya ile boyanmıştır. Birçok doğrama özgün biçimi dikkate alınmadan değiştirilmiştir.

4.RESTİTÜSYON

Mimari tanımlama bölümünde de değinildiği üzere, bugünkü mevcut yapı olan Kuveloğlu Han iki dönemli bir yapılaşma sonucudur. Bu nedenle restitüsyon önerisi iki dönem için hazırlanmıştır.

4.1. Dönem Analizi

Yapı plan düzleminde klasik Osmanlı hanlarını çağrıştırmakla birlikte, cephelerinde farklı yapım düzenlerini yansıtmaktadır. Yapının değerlendirilebilmesi için 18 ve 19. yüzyılda İstanbul'da inşa edilmiş hanların mimari özelliklerini araştırılmasının yararlı ve gerekli olduğu düşünülmüştür.

4.1.1. 18. Yüzyılda İstanbul'da İnşa Edilmiş Şehir Hanları

İstanbul şehir hanlarının gelişimi devletin ticari yaşamına koşut olarak 18. yüzyılda en yüksek noktasına ulaşmıştır. Çok sayıda örneği günümüze gelen şehir hanlarından başlıcaları; Çorlulu Ali Paşa Hanı, Büyük Yeni Han, Çuhacı Hanı, Kalcılar Hanı, Kaşıkçı Han, Saksı Han, Serpuş Han, Taş Han ve Yaldızlı Han'dır (Güran, 1978). 18. yüzyıl ticaret hanları bulundukları yerin topografyasına ve parsel şekline uyan yapılardır (Cantay, 1994). Arsanın biçimine göre şekillenen avlu biçimi çoğu zaman düzgün geometrilerde değildir (Güran, 1978). Avlu sayısı arsanın büyüklüğüne göre değişmektedir. Bu yapılar genellikle iki katlı olup Büyük Yeni Han gibi üç katlı ve Cuhacı Han gibi bodrumlu örnekleri görmek mümkündür. Giriş kapısından avluya tonozlu bir geçitle ulaşılır. Odalar avluyu çevreleyen revaklara açılmaktadır. Mekân örtüleri tonoz olmakla beraber, kubbeli örnekler de bulunmaktadır (Erksan, 1956). Genellikle zemin kat odaları depo ve servis mekânlarına, üst kat odaları ise ikamete veya ticarete ayrılmaktadır (Gülenaz, 1998).

4.1.2. 19. Yüzyılda İstanbul Şehir Hanları

19. yüzyılda Avrupa ile yapılan ticari ilişkiler sonucunda cam, çelik ve benzeri endüstri ürünleri imparatorluk içinde kârlı bir pazar oluşturmuş, mimaride birçok yerde kullanılmaya başlanmıştır (Özkan, 1985). Bu gelişmeler sonucunda İstanbul'daki ticaret hayatı ve yapılarında köklü değişimler geçirmiştir. Daha önceki yüzyıllardan farklı olarak bu yüzyılda yapılmış İstanbul hanları genelde bürolara hizmet vermiş ya da çeşitli malların satıldığı yerler olarak kullanılmıştır. Caferiye Han, Mahmudiye Han bu amaçla inşa edilmiş 19. yüzyıl büro hanlarındandır. Büro hanları, klasik Osmanlı ticaret hanları ile mekân düzeni açısından belli bir benzerlik içerisinde olmakla birlikte, batı ile etkileşim ve teknolojideki gelişmelere paralel

olarak, mimaride farklılıklar göstermektedir (Gülenaz,1998). Bununla birlikte konaklama ve ticaret hanları birbirinden ayrılmaya başlamıştır. 1882'de İstanbul'da yapılan bir araştırmada kentin yüzde ikisi kente çalışmak üzere gelen yabancılardan oluşmaktadır. Bu insanlar, birden çok kişinin yatıp kalktığı mutfak, tuvalet gibi yerlerin ortaklaşa kullanıldığı, suyun avludaki kuyudan temin edildiği, sıkı kontrol altında tutulan bekâr hanlarında kalmaktadır (Eken, 2006).

19. yüzyıl hanlarında revakların yerini, demir korkuluklu galeriler, koridorlar veya holler almıştır. Artan yer ihtiyacı nedeniyle yükselen binalar, genel olarak üç, dört veya beş katlı olarak inşa edilmiştir. Buna karşı kat yüksekliklerinin nispeten azaldığı gözlenmektedir. Boyutların elverdiği ölçüde avluların üzeri iki ya da dört yöne eğimli metal taşıyıcılı cam çatılarla örtülüdür. Döşemeler demir putrelli volta olarak yapılmıştır. Batılaşmanın yoğun etkisi, han mimarisine ancak 19. yüzyılın ortalarından itibaren yansımıştır. İçe dönük olan hanların dışa açılmasının belirtisi olan cephelerin bezenmesi Osmanlı han mimarisi için yenidir. 19. yüzyıl İstanbul hanları, üzeri sıvalı tuğla yığma binalardır. Sıva üzerine kabartma bezeme yapmak kolay olduğundan neo-klasik, neo-rönesans, neo-barok ağırlıklı eklektik cepheler bu dönemde yaygın olarak kullanılmıştır. Pencereler içeriden düz atkılı veya basık kemerli, dışarıdan ise düz atkılı, kemerli veya alınlıklıdır (Gülenaz, 1998).

19. yüzyıla tarihlenen hanlardan bazılarının klasik Osmanlı hanlarını çağrıştıran özellikleri bulunmaktadır. Geçiş hanları olarak adlandırılan bu hanlar tonoz, çapraz tonoz veya aynalı tonoz gibi zamanına göre modern örtü sisteminin bir arada kullanıldığı; cephe dekorasyonun klasik Osmanlı hanları benzeri yalınlıkta olabildiği gibi, batı mimarisinden ödünç alınmış bezeme elemanların da görülebildiği, yapı malzemesinde ise klasik Osmanlı hanlarından farklı olarak demir putrel veya demir karkas kullanıldığı yapılardır (Gülenaz,1998). Giritli Mustafa Paşa Hanı, Gül Kamondo Hanı, Kuyumcular Hanı, Ticaret Hanı bu şekilde karma bir sistemle inşa edilmiş geçiş hanları arasındadır.

4.1.3. Kuveloğlu Han'ın Dönem Hanlarıyla Karşılaştırılması

İş merkezi binaları 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bütün dünyada, dönemin siyasi, ekonomik ve ticari ortamının doğurduğu gereksinimler sonucunda tasarlanmaya başlanmıştır. Aynı dönemlerde İstanbul'da da, Eminönü ve özellikle Galata Bölgesinde, batı mimari etkisi altında kalan birçok iş merkezi yapısı yapılmıştır. İnşa edilen bu han yapılarının plan ve cephe düzenlerinde köklü değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak klasik Osmanlı han mimarisi, batı etkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni büro han tiplerine

yerini bırakmaya başlamıştır.

Büro hanlarının cephelerinin bezenmesi Osmanlı han mimarisi için yenidir ve içe dönük yapılar olan hanların dışa açılmasıdır, sıvanan yığma duvarlar üzerine sıva ile kabartma bezeme yapmak kolay olduğundan cephelerin bezenmesinde değişen malzemenin katkısı büyük olmuştur. Değişen malzeme, inşaatlarda cam, demir ve çeliğin kullanılmaya başlaması, varsa iç avlunun üzerinin örtülmesine imkan vermiş veya ışıklık boşlukları yaratarak odaların ışık almasını sağlamıştır. (Gülenaz, 1999).

Cephelerin bezenmesi, dükkanlarla dışa açılma, avlunun örtülmesi, revakların yerini demir korkuluklu galerilerin, koridorların veya hollerin alması, döşemelerin tonoz yerine demir putrelli volta oluşu, çatıların ahşap ve tuğla malzemeyle yapılması, bazı hanlarda kalorifer ve asansör faktörü genel olarak mimaride belirlenen farklardır (Gülenaz, 1999).

Batılılaşmanın bir etkisi olarak bu dönem hanları gibi Kuveloğlu Han'da çok katlıdır. Klasik Osmanlı hanlarında üretim ve satış içe dönüktür, avlu üretim ve satış alanı olarak kullanılmaktadır. Kuveloğlu Han'da zemin katta dışarıya açılan dükkanlar bulunurken, üst katlarda odalar galeriye açılmaktadır ve avlu; mekanlara geçiş ve aydınlık için kullanılmaktadır. Odaların konaklama birimleri olarak kullanılması ve tüm odalardan birbirlerine geçişlerin sadece belirli mekanlarda olması, Kuveloğlu Han'ı diğer hanlardan ayıran özelliklerden en önemlileridir.

Cephe düzeninde yer alan bezemeler ve cephenin biçimlenişi de Osmanlı hanlarında görülmeyen, batılılaşma etkileriyle üretilen ve tasarlanan elemanlardır. Teknolojinin gelişmesiyle demir kullanımı, bu dönem yapılarında döşeme sistemini değiştirmiştir. Kuveloğlu Han'da da döşemeler I putreller arası delikli tuğla ile doldurularak oluşturulmuştur. Handa gördüğümüz bir başka demir kullanımı galeri korkuluklarındadır.

4.2. Restitüsyon Önerileri

Kuveloğlu Han avlusu ve avluya açılan plan düzeni ile klasik Osmanlı hanlarına benzemekle birlikte, neo-klasik üslupta yapılmış cepheleri, orta avluda yer alan galeriyi taşıyan metal dikme ve döşeme taşıyıcı elemanları olan I putrellerle 19. yüzyıl özelliklerini göstermektedir. Yapı iki evrede yapılmış, ikinci evre sonunda han işlevini kazanmıştır. İlk dönem yapısı H.1310 (1892-1893) tarihinde yapılmıştır. İkinci dönem yapısıyla birlikte oluşturulan han yapısına ait en eski kayıt 1904 tarihlidir. Yapı üzerinde bulunan izler doğrultusunda iki adet restitüsyon önerisi oluşturulmuştur.

4.2.1 1893 Yılı, 1. Dönem Restitüsyon Önerisi

1892 tarihli Küçükpazar Yangın haritasına göre, bölgede çıkan yangında birçok tarla ve dükkânın yandığı belirtilmiştir. İlk dönem yapısı haritada gösterilmiş birbirine komşu Kıble Çeşme Sokak üzerinde bulunan 121 ve 122 no'lu parseller üzerine, (kitabesine göre) yangın sonrasında 1310 (25 Temmuz 1892-13 Temmuz 1893) tarihinde inşa edilmiştir. Yapı inşa edildiği dönemde giriş kat üzerinde iki kattan oluşmaktadır. Giriş katında Kıble Çeşmesi Sokağa açılan 3 adet dükkân bulunmakta, Tesviyeci Sokak'tan birinci kata çıkan bir giriş yer almaktadır. Mevcut yapıda, merdiven ve merdiven kovasına ait volta tavan putrelleri dışında bir iz bulunamamıştır. Restitüsyon önerisi bu izler doğrultusunda hazırlanmıştır. Z11 mekanındaki asma tavanın kaldırılması ve muhdes sıvaların raspa edilmesinden sonra çıkabilecek izler değerlendirilmelidir. Birinci kat hole (Restitüsyon önerisi 1-101) açılan 6 adet mekândan (R.Ö. 1-102, 103, 104, 105, 106, 107) meydana gelmektedir. Bu mekânlardan 102, 103, 104, 105, 106 özgün haliyle günümüze ulaşmıştır. 107 no'lu mekân ve holün güney batısındaki duvar yıkılarak ikinci dönem yapısı eklenmiştir. İkinci kat planı birinci kat planının tekrarı şeklindedir. Arşivlerde bu yapının işlevi konusunda herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

4.2.2 1904 Yılı, 2. Dönem Restitüsyon Önerisi

Kuveloğlu Han'a (Yeni Han) ait kayıtlardaki en eski belge 1904 tarihli Goad Sigorta Haritası'dır. Haritada Yeni Han olarak geçen yapı, Kantarcılar Sokak'ta bulunan 5 adet 2-3 katlı dükkân yapılarıyla bitişik nizamda yer almaktadır. Adanın Sabuncu Sokak yönüne bakan bölümünde 2 adet konut bulunmaktadır. Bu yapıların dışında kalan kısmı boş arsa olarak gösterilmiştir.

1892 tarihi ile 1904 tarihleri arasında ilk dönem yapısına U şeklinde bir avlu ve etrafındaki mekânların ve 3. katın eklenmesiyle günümüzdeki han binası oluşmuştur. Yapının Kıble Çeşmesi Sokak cephesinde giriş katında bulunan mekânlara ticaret işlevi verilmiştir. Hanın ana girişi Tesviyeci Sokak'tandır. Giriş kat avluda yer alan Z02 no'lu mekânın farklı pencere düzeni ve diğer mekânlardan kot itibariyle farklı olmasından dolayı bu mekânın han görevlilerine ait olabileceği düşünülmektedir. Avlu etrafında konumlanan diğer mekânların ise han misafirlerine ait depolar olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. Avlu ortasında bulunan sarnıç üzerinde genel kullanıma ait bir şadırvan olduğu, yapıdaki rölöve çalışmaları sırasında anlaşılmıştır. Bu şadırvana ait mermer bloklar bulunduğu belgelenmiştir.

Yapının birinci katında ise konaklama mekânları yer almaktadır. Hanın genelinde iki tipte oda

bulunmaktadır. Odalardan birincisi ilk dönem yapısına ait odalardır. Bu mekânlara giriş, üstü basık kemerli, ahşap tablalı kapılarla (K5) sağlanmıştır. Zemini 15 cm eninde ahşap kaplı olan mekânların avluya değil, sadece dışarıya bakan pencereler bulunmaktadır. İkinci tip konaklama birimleri 2. dönem yapısında bulunmaktadır. Avlu tarafına doğru açılan ahşap, çift kanatlı camlı kapıları bulunan, iç kısımda ise metal demir kapılar ile mekânlara girişin sağlandığı odalardır. Avluya açılan giriş kapılarında taş söveler vardır. Bu mekânların hepsinden çatıya çıkan ayrı bacalar bulunmaktadır. Bu tip odaların avluya ve konumlandıkları sokağa bakan pencereleri vardır. Köşe mekânlarda ise sadece sokağa bakan pencereleri bulunmaktadır. 5 adet birinci tipte, 8 adet ikinci tipte oda mevcuttur. Merdiven kovasının hemen yanında tuvalet mekânları yer almaktadır. Buraya açılan ve ocak bulunan mekânda su ısıtıldığı düşünülmektedir.

İkinci kat, birinci katın tekrarı gibi tasarlanmıştır. Üçüncü kattaki mekânlar da konaklama birimlerine ayrılmıştır. Bu katta da avlu etrafında konumlanmış mekânların birinci tipte tasarlandığı görülmektedir. Mekânlarda birinci tipten farklı olarak avluya açılan pencereler bulunmaktadır. Yapının kuzeydoğu bölümünde cephe düzeninde farklılıklar gözlenmektedir. Bu katta 311, 312, 313 mekânlarının üzeri kapalı teras olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bu kattaki bölme duvarlar sonraki dönemde yapılmıştır. Zemin malzemesi dolaşım holünden devam eden siyah-beyaz karo mozaiktir. Merdiven holünün hemen yanında tuvalet mekânı bulunmaktadır.

Yapının cephelerinde çok büyük değişiklikler bulunmamaktadır. Yalnız parapet duvarının hemen altında binanın üç cephesi boyunca dolaşan ahşap taşıyıcılı saçak, sonraki dönemlerde yok olmuştur.

Yapının çatısı teras olarak yapılmış, fakat sonraki dönemlerde ahşap taşıyıcılı kırma çatı ile örtülerek marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır.

5.RESTORASYON

Tarihi yapıların özgün işlevini yitirmesi ve değişen yaşam koşulları sonucu farklı işlevlerin yüklenerek bilinçsiz müdahaleye maruz kalması ya da bakımsızlık sonucu bozulmalara açık olduklarını söylemek mümkündür. Bu şekildeki yapılar söz konusu olduğunda fiziksel müdahalelerin yanı sıra yeniden işlev verilmesi, yapının gelecekteki bakım işlemleri ve daha uzun yaşaması açısından önemlidir. Aynı zamanda yeniden işlevlendirilen bakımlı yapılar bulundukları çevrenin olumsuz koşullarının iyileştirilmesi hususunda da büyük katkı sağlıyacaktır.

Bilimsel restorasyon anlayışına göre, yapıya uygulanacak müdahalelerin mümkün olduğunca az, tarihi ve mimari kimliğine zarar vermeyecek şekilde olması amaçlanmalıdır. Restorasyon çalışmalarının farklı disiplinlerde uzman kişilerin katkılarıyla yapılması gerekmektedir. Yapının restorasyon projeleri mevcut durum dikkate alınarak 2.dönem (1904) restitüsyon önerisine göre hazırlanmıştır. Onarım aşamasında izlenecek müdahaleler, yapının kullanıldığı dönem içinde aldığı niteliksiz ekleri kaldırma, sağlamlaştırma, temizleme, bütünleme ve yenileme olarak belirlenmiştir.

5.1. Yapının Yeniden Kullanımına İlişkin Öneri

Kuveloğlu Han'ın Restorasyon Projesi kapsamında özgün işlevinin korunması günümüz koşulları açısından mümkün değildir. Özgün işlevi olan geçici barınma fonksiyonuun, günümüz standartlarında otel ihtiyaçları göz önüne alındığında, mevcut yapı için uygun olmadığı açıktır. Günümüzde yapı, imalathane ve depolama birimlerine hizmet vermektedir. Veriler değerlendirildiğinde, verilecek olan işlevin binaya gereğinden fazla yük getirmemesi, mevcut olan titreşim ve ısı yayan özel tesisat gerektiren sanayi veya imalat makinelerinin binadan uzaklaştırılması gerekmektedir. Bu sebeplerden dolayı restorasyon kararlarında yapıya, farklı kullanıcıların ihtiyaçlarına karşılık verecek ofislerin meydana getirdiği büro hanı işlevi verilmesi uygun görülmüştür. Binada zemin katta Kantarcılar Sokağa bakan cephede yer alan mekânlar dükkân, avluya bakan mekânlar ise ofis olarak işlevlendirilmiştir.

5.2. Yapının Onarımına İlişkin Öneriler

5.2.1. Geçici Önlemler

Restorasyon çalışmaları başlamadan önce, avluda yer alan mermer döşemeler, özgün karo

mozaik zemin kaplamaları ve mermer merdiven basamakları için şantiye süresince koruma önlemi alınmalıdır. Muhdes sıvaların ve niteliğini kaybetmiş sıvaların raspaları esnasında bezemeli taş yüzeyler, silmeler ve pencereler kapatılarak korunması sağlanmalıdır.

5.2.2. Eklerden Arındırma ve Temizleme

Yeni mekânlar elde etmek adına yapının bütünlüğünü bozacak niteliksiz eklerin yapıdan kaldırılması uygun görülmüştür. Zemin katta Z12 ve Z08 mekânlarında bulunan asma katlar kaldırılmıştır. Z10 no'lu mekânda yapılmış asma tavan ve seramik kaplamaların sökümü yapılacaktır. 210 ve 214 no'lu mekânda bulunan ahşap kaplama tavanlar kaldırılmıştır. Mekânların tümünde duvarlarda mekanik yöntemlerle özgün sıva ve renk araştırması yapılacak, muhdes çimentolu sıva onarımları ve seramik kaplamalar temizlenerek özgün durumuna getirilmiştir. Zemin katta, avlu dışındaki mekânlarda özgün döşeme kotları tahribatsız açılacak sondajlarla araştırılacaktır.

Yapının üç cephesinde kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda yerleştirilmiş klima dış üniteleri, koruma demirleri, sokak lambası, tabelalar, kepenk, kablo, pencere parmaklığı gibi muhdes elemanlar kaldırılmıştır. Yapının sıva yüzeylerinde mevcut çimentolu onarımlar ile duvarlarda bulunan bitkiler temizlenmiştir. Cephelerde taş yüzeylerde çevresel etkilerden dolayı oluşan kirlilik mikrogranül kumlama yöntemi uzman raporu doğrultusunda kullanılabilir. Taş silme ve bezemelerde AB57 jel ile kimyasal temizlik yapılabilir. Kullanılacak uygun teknik koruma kimyacıları tarafından, cepheyi oluşturan malzemenin türü, kir tabakasının niteliği, malzeme durumu, çevresel koşullar incelenerek seçilecektir.

Tüm özgün metal kapılar, pencere kapakları, pencere korkulukları ve merdiven küpeşteleri üzerindeki yağlı boya katmanları ve pas tabakaları mekanik yöntemlerle temizlenmiş koruyucu kimyasal (pas inhibitörü) ve şeffaf antipas uygulaması yapılmıştır.

Taşıyıcı sisteme ait metal elemanlar kılıçlar, metal dikmeler, gergiler, volta döşemelere ait I profiller gibi metal elemanlar mekanik yöntemlerle temizlenerek koruyucu kimyasal (pas inhibitörü) ve şeffaf antipas uygulaması yapılmalıdır.

5.2.3. Sağlamlaştırma

Yapıda özellikle iki farklı dönem duvarlarının birleştiği arakesitlerde çatlaklar bulunmaktadır. Bu çatlakların devam edip etmediği çatlak ölçerlerle ölçülmeli, yapı zemin mekaniği ve statik açıdan uzman kişiler tarafından incelenerek gerekli müdahaleye karar verilmelidir.

Çatlakların bulunduğu bölgelerde sıva raspası sonrasında gerekiyorsa bir sıra tuğla açılmalı eğer çatlak devam ediyorsa, kireç esaslı harç enjeksiyonu yapılıp, açılan bölümler aynı boyutlardaki tuğla ile örülmelidir. Yapının taşıyıcı duvarlarında ve volta döşemelerinde önemli ölçüde yüzey kaybı olduğu gözlenen tuğlalar, aynı boyutlarda ve nitelikteki tuğlalar ile değiştirilip özgün harcına uygun harç ile onarılmalıdır. Sıva raspası sonrasında çatlakların 3 cm'den geniş olduğu yerler var ise metal kenetler ile desteklenebilir.

5.2.4. Bütünleme

Yapının cephelerinde bulunan taş bezemeli yüzeylerde yüzey kayıpları bulunmaktadır. Yüzey kayıplarının 5 cm’den az olduğu kısımlarda taş üzerinde herhangi bir uygulama yapılmamalıdır. Özellikle cephedeki bezemeli taş elemanların tamamında 5 cm’den fazla yüzey kaybı varsa, cepheden 10 cm derinliğe kadar çürütme uygulaması ve özgün taşa uyumlu bir taş ile bütünleme yapılması uygun olacaktır.

5.2.5. Yenileme/Yeniden Yapma

Cephede yer yer sıva bozulmaları gözlenmektedir. Özgün sıva katmanlarının zayıf olduğu yerlerde, malzeme raporu doğrultusunda belirlenen yöntem ve malzemelerle kireç esaslı harç enjeksiyonu yapılmalıdır. Sıvaların tamamen dökülmüş olduğu yer temizlendikten sonra malzeme raporu doğrultusunda önerilen harç ile sıvanması uygun olacaktır.

Yapıda yer alan tüm özgün ahşap pencere ve kapıların durumu değerlendirilerek, onarılabilecek olanlar onarılmalı ve uzman denetiminde insektisid-fungusidle ilaç uygulaması yapılmalı; kullanılmayacak durumda veya muhdes olanlar restorasyon projesinde verilen özgün detayına uygun yeniden imal edilmiştir.

Çatı restitüsyon projelerindeki şekliyle teras olarak yapılacaktır. Mevcut çatı kaldırılarak üzerinde yürünebilen teras çatı yalıtım katmanları projede verilen detaya uygun olarak imal edilmelidir.

Binada bulunan bacalar temizlenerek binanın doğal havalandırılması sağlanmıştır.

Avlunun üzerinde bulunan ışıklıktaki metal gergi elemanlar korunarak, özgün taşıyıcı sistemi biçiminde paslanmaz çelikten imal edilecek ve cam çatı ile örtülmüştür.

Yapının günümüz koşul ve yaşam standartlarının göz önüne alınarak elektrik, güvenlik, ısıtma soğutma tesisatı gibi ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bu ihtiyaçların karşılanması için yapılacak projelerin restorasyon projeleri sürecine paralel olarak yürütülmesi ve restorasyon ilkelerine

uygun olarak projelendirilmesi gerekmektedir.

Binanın işlevi gereği yapılacak tüm yeni imalatlar özgün yapıya zarar vermeden geri alınabilir olmalıdır.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

19. yüzyıl ikinci yarısında yapılmış Osmanlı mimarlık örneklerinden biri olan Kuveloğlu Han (Yeni Han), döneminin yapım tekniği ve malzeme kullanımıyla özgün olarak günümüze ulaşmış örneklerdendir. Osmanlının konaklama kültürüne, bekar hanlarının işlev ve kullanımına dair ışık tutacak bilgiler sunan Kuveloğlu Han, döneminden günümüze çok az değişiklikle ulaşmıştır.

Tez kapsamında, Kuveloğlu Han'ın tarihsel süreçteki değişimi ulaşılabilen yazılı ve görsel kaynaklar kapsamında araştırılmış, binada bulunan izler yorumlanmış, yapılan ölçüm ve çizimlerle mevcut durum belgelenmeye çalışılmıştır. Ancak çalışma sırasında yapı üzerinde sıva raspaları ve muhdes elemanların sökümü yapılamadığı için bir çok noktada belirsizlikler vardır. Döneminde yapılmış konaklama yapılarının günümüze ulaşmaması nedeniyle kapsamlı bir karşılaştırma çalışması yapılamamıştır. Yapı üzerinde bulunan tüm izler yorumlanmış, gerekli arşiv ve kütüphane çalışmalarıyla desteklenen tez konusu yapının bilimsel bir şekilde restorasyon yaklaşımı esas alınmıştır.

19. yüzyıl İstanbul şehir hanlarından biri olan Kuveloğlu Han günümüz yaşam koşullarına cevap verecek şekilde kullanılamadığından dolayı ticaret ve ofis mekânlarını bünyesinde barındıracak şekilde yeniden işlevlendirilmiştir.

Günümüzdeki durumuyla çağdaş yaşam koşullarından uzak durumda bulunan Kuveloğlu Han'ın restorasyonu, bulunduğu çevre ve dokunun iyileştirilmesine önemli katkı sağlıyacaktır. Bu çerçevede Kuveloğlu Han, Küçükpazar Semti'nin mimari dokusunu oluşturan yapılarla birlikte ele alınmalı, birbirine kaynaşmış ticaret ve konut dokusunun yeniden kente kazandırılması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

Ahunbay, M., 1994. "Surlar", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 7, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ana Basım A.Ş., İstanbul, s, 76.

Akın, N., 1996. "Tarihi Yarımada'nın Haliç Silüeti", Prof. Dr. Doğan Kuban'a Armağan, Eren Yayıncılık, İstanbul.

Annuarie Oriental, Commerce, Industrie, Administrtion, Magistrature De L'orient, 1893. "Kantardjılar Djaddessi (rue)", The Annuaire Oriental Ltd, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Annuarie Oriental, Commerce, Industrie, Administrtion, Magistrature De L'orient, 1896-1897. "Kantardjılar Djaddessi (rue)", The Annuaire Oriental Ltd, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Annuarie Oriental, Commerce, Industrie, Administrtion, Magistrature De L'orient, 1913. "Kantardjılar Djaddessi (rue)", The Annuaire Oriental Ltd, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Annuarie Oriental, Commerce, Industrie, Administrtion, Magistrature De L'orient, 1914. "Kantardjılar Djaddessi (rue)", The Annuaire Oriental Ltd, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Annuarie Oriental, Commerce, Industrie, Administrtion, Magistrature De L'orient, 1921. "Kantardjılar Djaddessi (rue)", The Annuaire Oriental Ltd, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Cantay, G., 1994. "Hanlar", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 3, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ana Basım A.Ş., İstanbul, s, 548-550.

Cantay, G., 1994. "Ali Paşa Han", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ana Basım A.Ş., İstanbul, s, 196.

Deutsches Syndikat Haritaları, 1913. Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Dişören, N. E., 1994. "Timurtaş Mescidi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 8, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ana Basım A.Ş., İstanbul, s, 271.

Eken, A., 2006. "Osmanlı'da Hanlar ve Bekar Odaları", İstanbul Dergisi, 57, Tarih Vakfı, İstanbul, s, 98-101.

Erksan, M., 1956. "İstanbul Hanları", Basılmamış Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Goad, C. E., 1904. Plan d'assurrance de Constantinopol, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Göktan, D., 2006. "Eminönü Küçükpazar Arap Hanı Restorasyon Projesi", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gülenaz, N., 1998. **"**İstanbul'daki 19. Yüzyıl ve Sonrası Osmanlı Ticaret Han ve Pasajlarının Stil ve Fonksiyon Bakımından İncelenmesi", *Doktora Tezi,* İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güran, C., 1978. Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.

İ.B.B. Planlama ve Yatırım Müdürlüğü, 2003. Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu.

Koçu, R. E., "Eminönü Semti", İstanbul Ansiklopedisi, 9, Koçu Yayınları, İstanbul.

Küçükpazar Yangın Haritaları, 1982. Atatürk Kitaplığı, İstanbul.

Mantran, R., 1996. "17 ve 18. Yüzyıllarda İstanbul", Dünya Kenti İstanbul, Tarih Vakfı, İstanbul.

Pervititch, J., 1943. Plan Cadastral d'assurances, Osmanlı Bankası Arşivleri, İstanbul.

Seçgin, N., 1994. "Küçükpazar", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 5, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ana Basım A.Ş., İstanbul, s, 160-161.

Tanyeli, G. ve Kahya, Y., 1994. "Galata Köprüleri", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 5, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ana Basım A.Ş., İstanbul, s, 160-161.

Tekin, O., 1996. "Başlangıcından Bizans İmparatorluğunun Sonuna Kadar Byzantion", Dünya Kenti İstanbul, Tarih Vakfı, İstanbul.

Zat, V., 2005. Eski İstanbul Otelleri, Bilge Karınca, İstanbul.

ŞEKİLLER

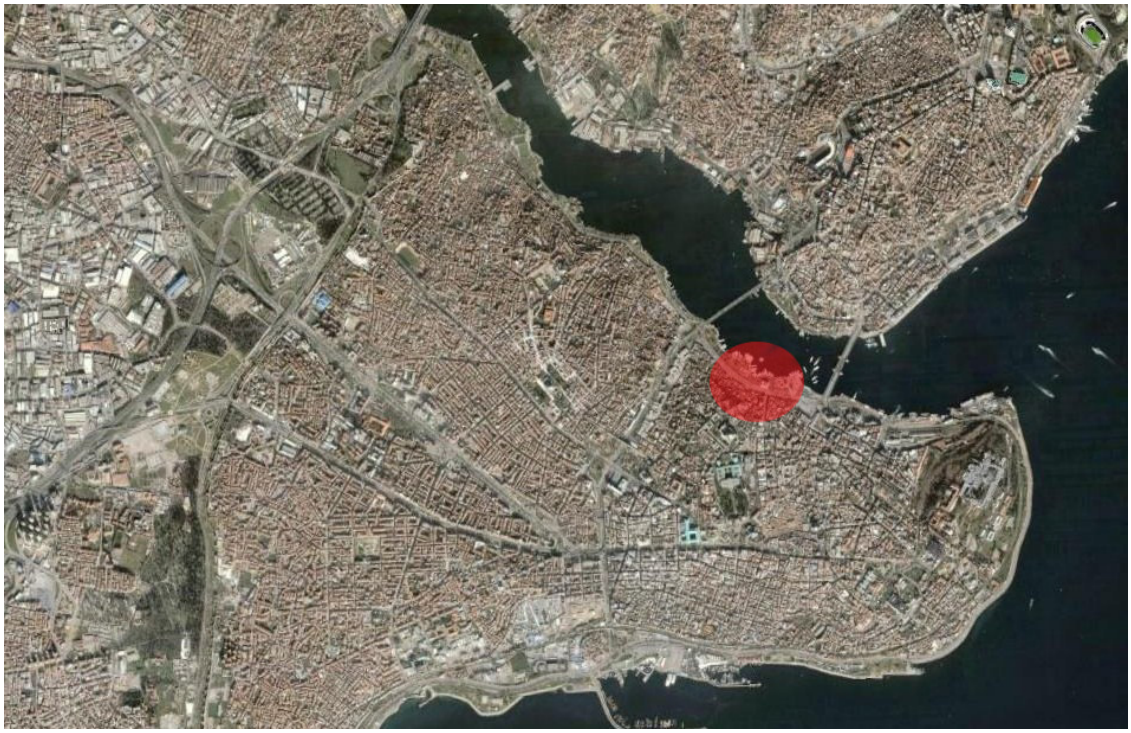

Şekil 2.1 Küçükpazar Semti'nin İstanbul'daki konumu (google eartten alınmıştır)

Şekil 2.2 Küçükpazar Semti'nde Kuveloğlu Han'ın bulunduğu bölge

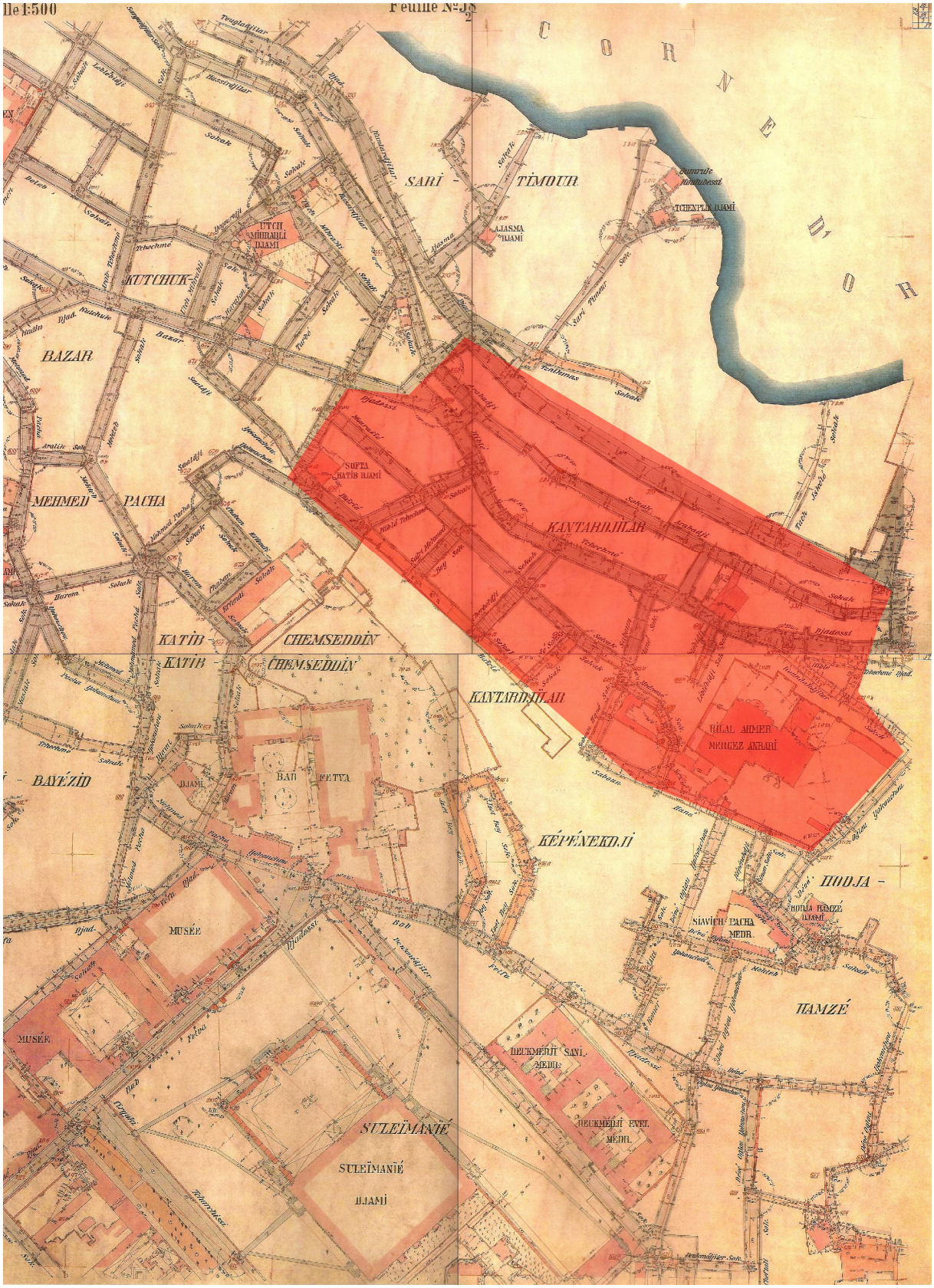

Şekil 2.3 Kantarcılar Mevki (Deutsches Syndikat haritalarından alınmıştır)

Ticaret işlevli yapılar

Konut işlevli yapılar

Han işlevli yapılar

Dini yapılar

Sanayi yapıları

Güvenlik yapıları

Şekil 2.4 Kantarcılar Mevkinde 1904 tarihindeki binaların fonksiyon analizi

Şekil 2.5 Alipaşa Hanı cepheden görünüm

Şekil 2.6 Arap Han cepheden görünüm

Şekil 2.7 Arap Han avludan görünüm

Şekil 2.8 Kantarcılar Cami

Şekil 3.1 Demirtaş Mahallesi'nin uydu fotoğrafı

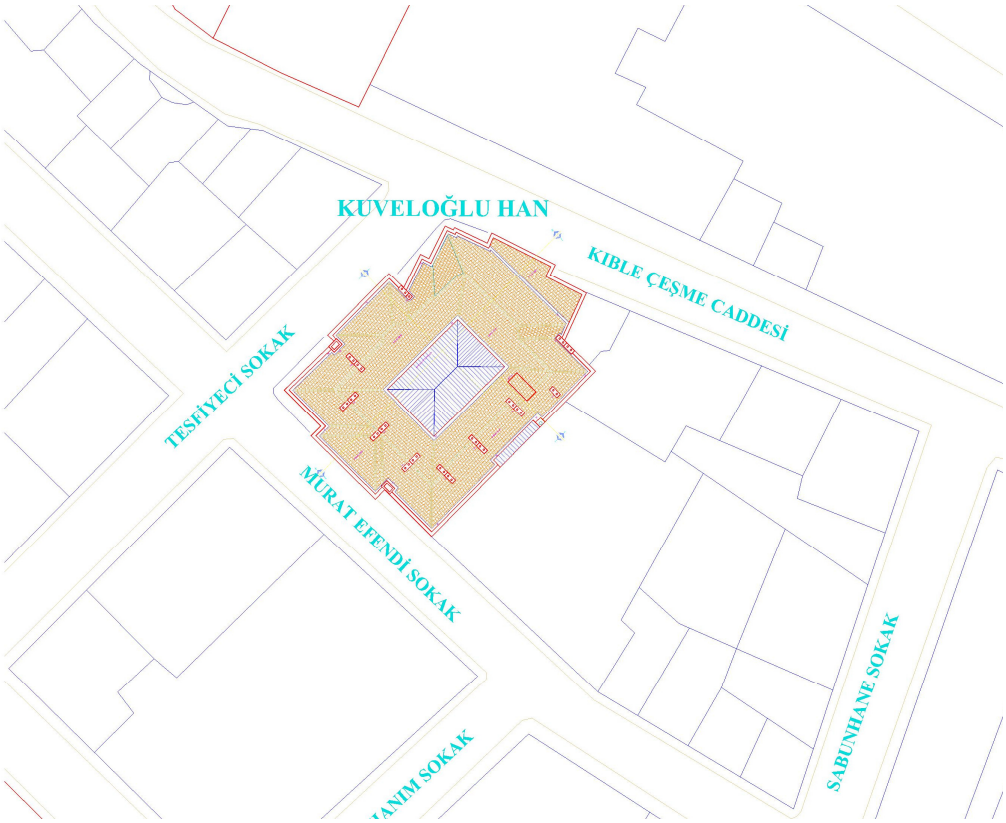

Şekil 3.2 Vaziyet Planı

Şekil 3.3 Tesviyeci Sokak'tan bir görünüm

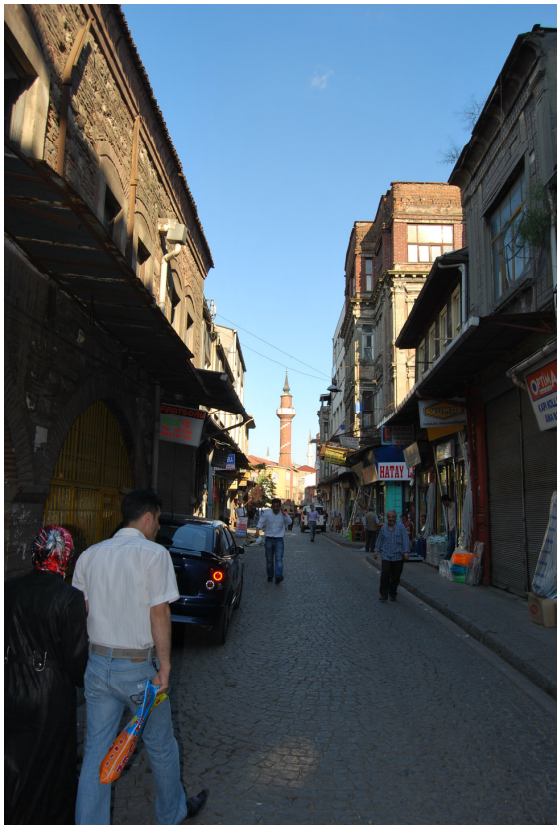

Şekil 3.4 Kıble Çeşmesi Sokak'tan bir görünüm

Şekil 3.5 1310 yılında inşa edilen ilk dönem yapısının kitabesi

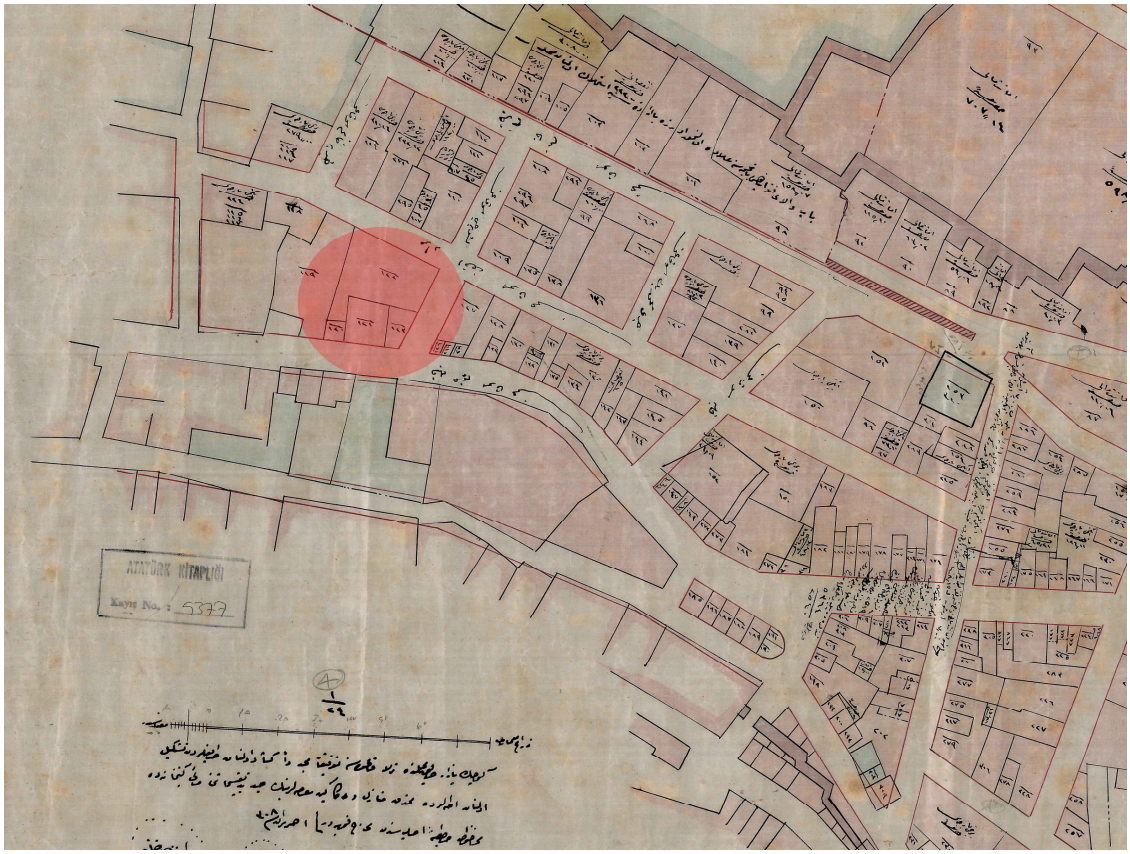

Şekil 3.6 1892 tarihli Küçükpazar Yangın Haritası

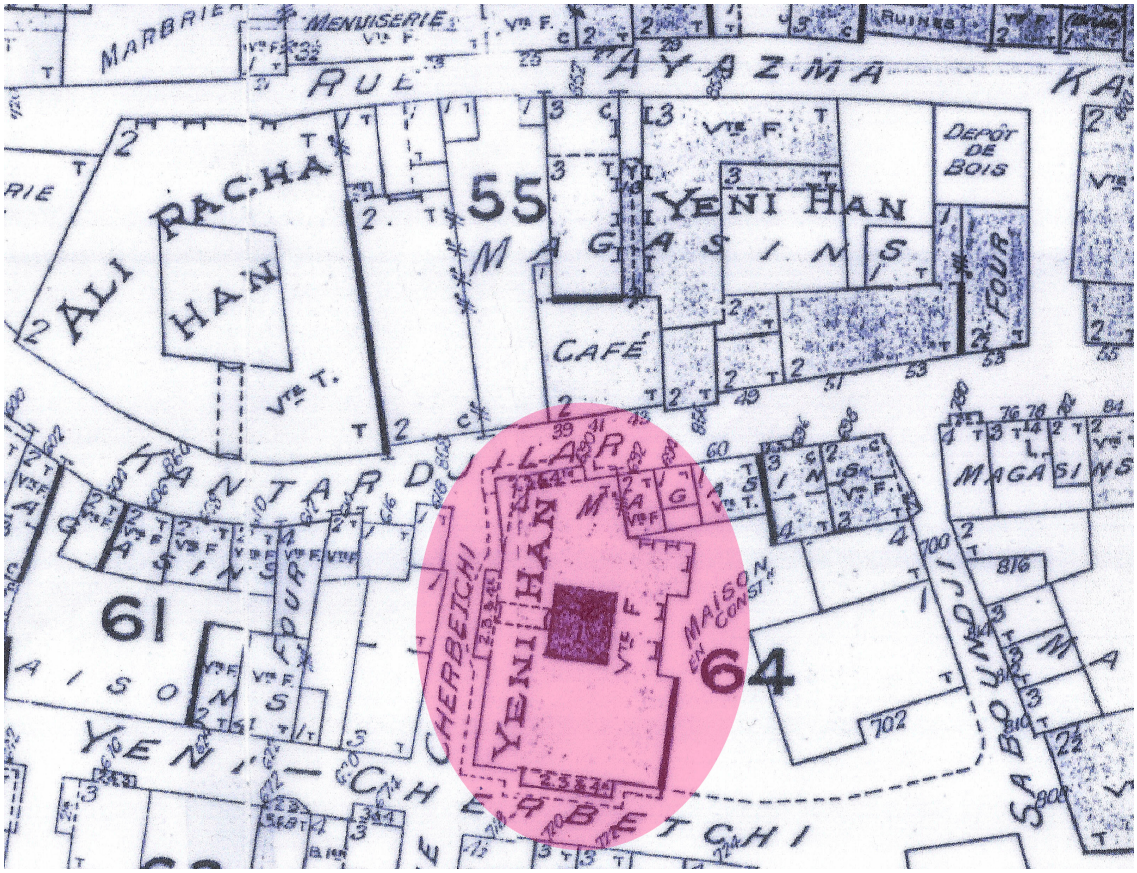

Şekil 3.7 1904 tarihli Goad Sigorta haritası

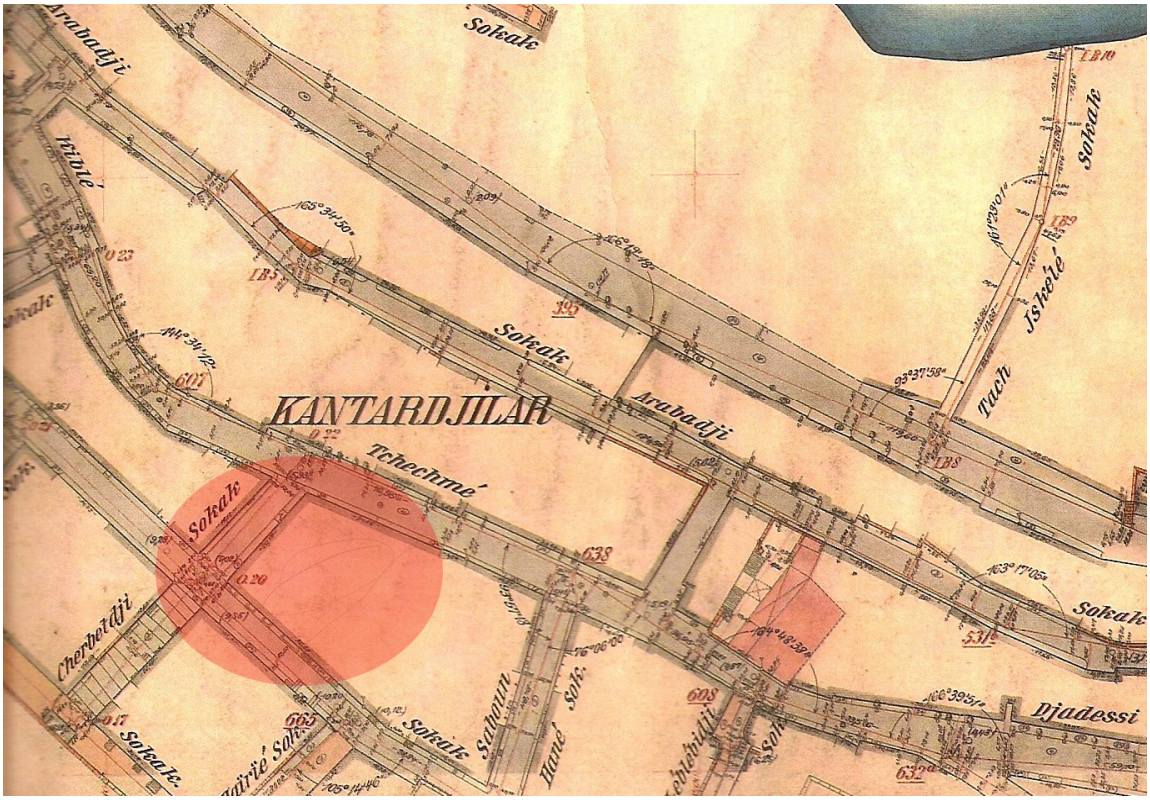

Şekil 3.8 1913 tarihli Deutsches Syndikat haritası

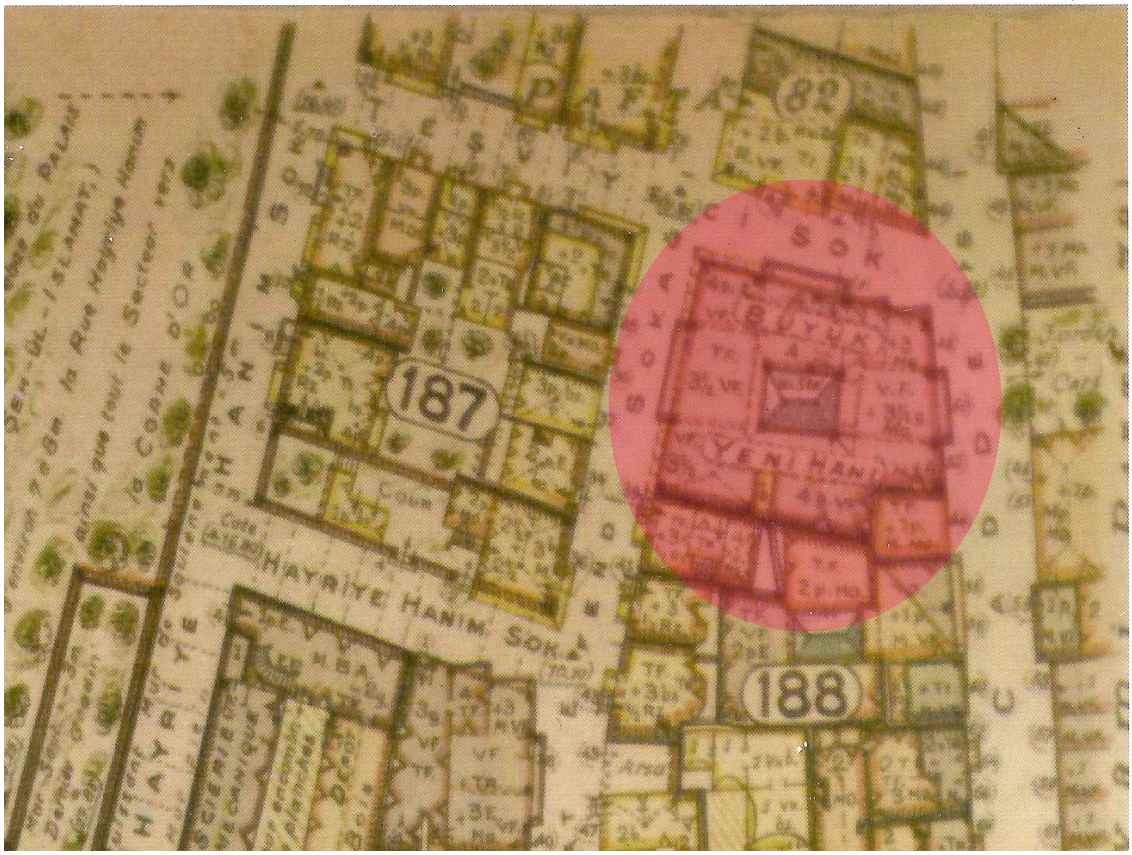

Şekil 3.9 Ağustos 1941 tarihli J. Pervititch Sigorta Haritası

Şekil 3.10 1937 tarihli bölgenin havadan çekilmiş fotoğrafı (Eckstein)

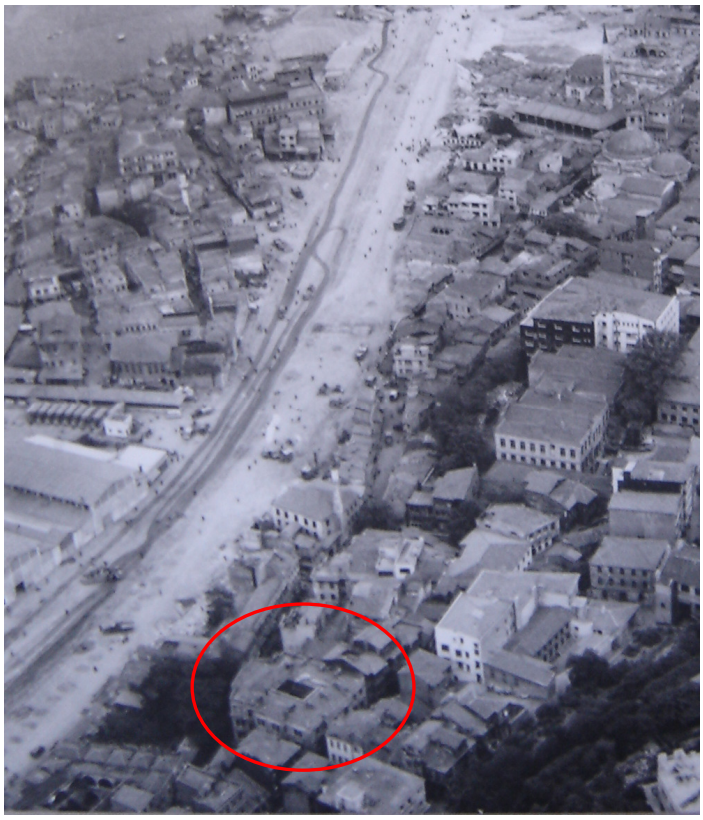

Şekil 3.11 1960 Tarihli bölgenin havadan çekilmiş fotoğrafı (H.Şahenk)

Şekil 3.12 Z02 no'lu mekânın altındaki bodruma inen merdiven

Şekil 3.13 Avlunun giriş holü

Şekil 3.14 Avlunun genel bir görünümü

Şekil 3.15 Avlunun üstten görünümü

Şekil 3.16 Avlunun güneydoğusundan bir görünüm

Şekil 3.17 Avlunun kuzeybatısından bir görünüm

Şekil 3.18 Avludan 101 no'lu mekâna çıkan merdiven

Şekil 3.19 Avludan Z03 mekânına inen merdiven

Şekil 3.20 Z03 mekânında batı duvarının görünümü

Şekil 3.21 Avludan Z04 mekânına inen merdiven

Şekil 3.22 Z04 mekânının volta döşemeli tavanı

Şekil 3.23 Z08 mekânı giriş kapısı

Şekil 3.24 Z09 mekânından kuzeydoğu yönüne bakış

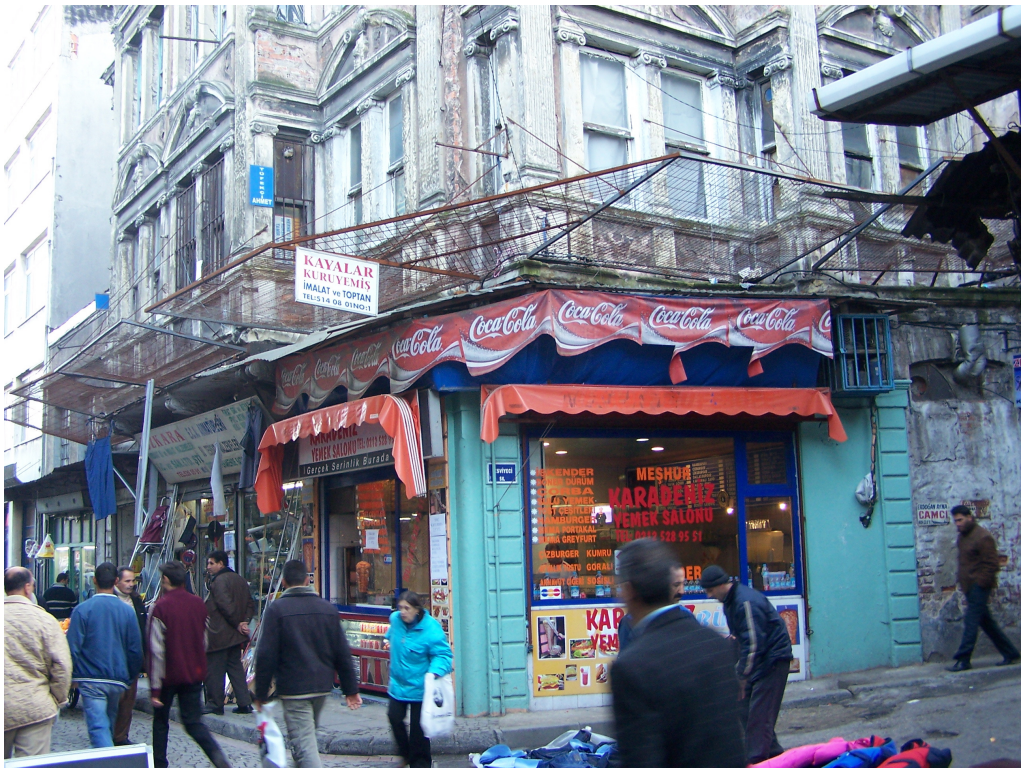

Şekil 3.25 Z10 mekânına Kıble Çeşme Sokaktan bir bakış

Şekil 3.26 Z10 mekândan Kıble Çeşme Sokak'a açılan kapı

Şekil 3.27 Z11 mekânın Kıble Çeşme Sokağa bakan cephesi

Şekil 3.28 Z11 mekânın volta tavanı

Şekil 3.29 Z12 mekânın Kıble Çeşme Sokağa bakan cephesi

Şekil 3.30 Z12 mekânında bulunan nişler

Şekil 3.31 Z12 mekânın volta tavanı

Şekil 3.32 101 mekânın doğu yönünden bir görünüm

Şekil 3.33 101 mekânın güneybatı yönünden bir görünüm

Şekil 3.34 101 mekânın güney yönünden bir görünüm

Şekil 3.35 101 mekânın güney yönündeki bulunan volta döşeme

Şekil 3.36 103 mekânında ki havalandırma boşluğuna bakan metal kapak

Şekil 3.37 105 mekânın giriş kapısı ve volta döşemeleri

Şekil 3.38 108 mekânından batıya bakış

Şekil 3.39 109 mekânına avludan giriş

Şekil 3.40 111 mekânındaki pencereler

Şekil 3.41 111 mekânından kuzeye bakış

Şekil 3.42 114ve 115 mekânlarına giriş kapıları

Şekil 3.43 115 mekânındaki mermer lavabo

Şekil 3.44 115 mekânından havalandırma boşluğuna bakan pencere

Şekil 3.45 116 mekânındaki ocak

Şekil 3.46 1.kattan 2.kata çıkan merdiven

Şekil 3.47 201 mekânına güney batı yönünde bir bakış

Şekil 3.48 201 mekânına kuzey yönünde bir bakış

Şekil 3.49 2.kattan 3.kata çıkan merdivenler

Şekil 3.50 204 no'lu mekândan genel görünüm

Şekil 3.51 211 no'lu mekânın ahşap sunta kaplanmış tavanı

Şekil 3.52 215 no'lu mekân

Şekil 3.53 214,215 ve 216 no'lu mekânlara giriş

Şekil 3.54 301 mekânından güneybatı yönüne bakış

Şekil 3.55 301 mekânından kuzeydoğu yönüne bakış

Şekil 3.56 301 mekânından çatıya çıkan metal merdiven

Şekil 3.57 305 mekânından 306 mekânına açılan sonradan kapatılmış kapı

Şekil 3.58 310 mekânından görünüm

Şekil 3.59 310 mekânında bulunan niş

Şekil 3.60 Kuzeybatı cephesinden genel görünüm

Şekil 3.61 Kuzeybatı cephesinden genel görünüm

Şekil 3.62,63 Kuzeybatı cephesinden kısmi görünüm

Şekil 3.64. Kuzeybatı cephesinden kısmi görünüm

Şekil 3.65,66 İlk dönem yapısının kapı izi ve kitabesi

Şekil 3.67 Kantarcılar Sokak'tan yapının genel görünümü

Şekil 3.68 Kuzeydoğu cephesi

Şekil 3.69 Kuzeydoğu cephesi genel görünüm

Şekil 3.70 Kuzeydoğu cephesi üçüncü normal kat seviyesinden görünüm

Şekil 3.71 Korint başlıklı plastır

Şekil 3.72 Ion başlıklı plastır

Şekil 3.73,74 Cephe dekoratif elemanlar

Şekil 3.75 Murat Efendi Sokak'tan yapının genel görünümü

Şekil 3.76 Dolu harman tuğla örnekleri

Şekil 3.77 Press tuğla örnekleri

Şekil 3.78 Delikli tuğla örnekleri

Şekil 3.79 Volta döşeme sistemi

Şekil 3.80 Galeriyi destekliyen metal dikmeler

Şekil 3.81 Binanın çatı örtüsünden görünüm

Şekil 3.82 Avlunun üzerindeki cam çatının taşıyıcı sistemi

Şekil 3.83,84 Çatı kiremitlerinden örnekler

Şekil 3.85,86 Çatı arasından görünüm

Şekil 3.87,88 K2 no'lu kapının içten ve dıştan görünüşü

Şekil 3.89 K5 no'lu kapının dıştan görünüşü

Şekil 3.90,91 P5 no'lu pencerenin içten ve dıştan görünüşü

Şekil 3.92,93 P1 ve P3 no'lu pencerelerin avludan görünümü

Şekil 3.94 P2 no'lu pencerenin dıştan görünüşü

Şekil 3.95 P7 no'lu pencerenin dıştan görünüşü

Şekil 3.96 P6 no'lu pencerenin dıştan görünüşü

Şekil 3.97 Volta döşemelerdeki sıva dökülmeleri

Şekil 3.98 Taş malzemedeki yüzey kayıpları

Şekil 3.99 Volta döşeme I putrellerindeki korozyon

Şekil 3.100 Z12 mekânına sonradan eklenen asma kat

Şekil 3.101 Cephelere düzensiz asılmış tabelalar

Şekil 3.102 Çimento esaslı harç ile yapılmış sıva onarımları

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 19.02.1981

Doğum yeri Bursa

Lise 1992-1999 Nilüfer Milli Piyango Anadolu Lisesi

Lisans 1999-2003 Trakya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2003 Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve-Restorasyon Programı

Çalıştığı Kurumlar

2004-2005 İdea Mimarlık

2008- Mehmet İhsan Koçak İnşaat Taahhüt